

# Töö ja Terwis

Sotsiaalpoliitiline kuukiri  
Eestimaa Haigekassade Siidu häälekandja

Nr. 1

Jaanuar.

1928

Tellimise hind postiga:  
aastas . . . . . 120 senti  
6 kuu peale — 60 „  
3 „ „ — 30 „  
1 „ „ — 10 „  
Wälismaale aastas 150 „

Ilmub kord kuus.

Talitus ja toimetus: Tallinn, Tatari tän. 15.  
Tellimisi wõtawad vastu kõik haigekassad ja  
postiasutused.

Üksiknumber 10 senti.

Kuulutuste hinnad:

1 lhk. . . . . kr. 20.-  
1/2 „ . . . . . 10.-  
1/4-6.- ja 1/8 lhk. 3.-  
Teksti ees — 50% kallim.

**SISU:** 1) Wõidelve tööliste elu kindlustamise eest — L. Johanson. 2) Haigete eest hoolitsemisest — Dr. P. Adrow. 3) Tööstusline töö ja naiste terwis — Dr. L. Mandels. 4) Töökaitse Uuel-Meremaal — Ed. Riisman. 5) Õnnetusjuhtumiste abiraha, selle suurus ja pühapäewad. 6) Suurim kirurgiline operatsioon — Dr. W. Timofejew. 7) Talisport — Dr. L. Wasilewski. 8) Külmetamise eest hoidmisest. 9) Kinnitusameti otsusi. 10) Besti tööliste kinnitusühisus ei täida oma kohustusi haigekassade vastu. 11) Mitmesugused teated. 12) Küsimused ja wastused. 13) Pildid. 14) Kuulutused.

## Wõidelve tööliste elu kindlustamise eest!

L. Johanson.

Jälle on aasta oma ringkäigu inimelu kerilaul lõpetanud, aasta täis raskusi, waesust ja wiltsust Eesti tööliklassile.

Wiimaste aastate elu on Eestis liikunud majanduslise kriisi tähe all. Tööstuse laostumine jätkus ka mulu: masinate hoograftad käisid tasamini, tardunud tulipesadest ei hakanud enam ükski uuesti hõõguma. Tööpuuduse klamber pigistas töölisi kõwemini kui warem. Tööpalgad ei tõusnud, osalt wähenesid, töökaitse seadused jäid endiselt surnud tähtedeks.

See peegeldub wastu ka haigekassade elust ja aruannetest: haiguste ja wigastuste kurw näitab tõusu kulukate langust.



Puhkus ja tööline.

Tööstusettewõtjad ei äitnud oma kohususi, tarwitasid haigekassade summasid, mis määratud haigete tööliste arstimiseks, oma isikliku elu riistamiseks. Otse kohutawad wõlasummad on tekkinud: miljonid ja sajad tuhanded tööliste näljapalkadest pigistatud kinnitusmaks on jäänud ettewõtjate tasku. See on kaelakohtuline kuritöö, mis wäärrib wangiroadu. Julmim wõõra wara omandamine ja raiskamine — haigetelt ja wigastelt riisuda arstiabi ja leiwapaluke, sünnitajalt emalt — sünnitusabi, surmanud töolistelt ja nende lastelt — puusärk ja hauakaewamisraha. Südame tunnistusega riisumine.

omane waid kapitalistliku korra wesi-wõsastiku häänaidele.

Haigus- ja õnnetuskinnituse algelistest kohustustest hiiliti mööda: jäeti need täitmata. Waid hirmus õnnetus, plahwatus linna asetatud püssirohu tehases tõstis kätte seadusrikkumiselt: surmasaanutel laipade matmiskulusid hankides leiti, et silmapaistwate rahameeste ja seltskonnategelaste ettewõtte juhatus oli jätnud töölisel haigekassas registreerimata! Ons see üksik juhatus? Ei — laialt praktiseeritaw süsteem: ainult terawatel tarwetel tuleb ilmsiks seaduse rikkumine.

Majanduslise kriisi läbi werest tühjaks imbutud haigekassadele kuulutasid sissisõda töösturite esitajad, kelle käes õnnetuskinnituse teostamine.

Loobusid oma kohustuste osalisest täitmisest haigekassade wastu, esitasid põhjendamata kaebusi ametiasutustesse, kus neid wastu wõeti ja arutati, ilma et selleks seaduslist alust oleks, pinnisid pensionääre. Saatmas oli püüe: kohustusi täita äärmises miinimumis, selle asemel, et seaduses nõuetawaid abinõusid tarwitusele wõtta — tööstuseetewõtetes inimelude häwitamise ja luu-liikmete purustamise wastu.

Wabrikantide ühendatud sepipajas taoti kawasid, kuidas töölistkinnituse algidusid Eestis kärpida warem kui kaswawad puuks: ei ole jäetud püüe haigekassasid haarata arusaamatute ja wäiklaste töösturesitajate wõimkonda.

Õige ja korrekt tööstur pole sellest kunagi huwitatud olnud, küll aga wirilad laostusmeistrid ja musta reaktsiooni wiisurüütlid. Uus aasta peab nende haigekassade lammutusihadele tooma teostumist: see nende lootus. Pinda on katsetatud ja walmistatud. „Ühtlane hingeolu“ ulatab siingi pisi-asjades purelejaid oma tiibade alla wõtma.

Sotsiaalkindlustus püsis läinud aastalgi sõõdis: haiguskinnituse ulatuse laiendamine puhkab ametiasutuse laualaeakas — kas see tint pole juba liig tuhm, et isegi ministripillid ei wõimalda seletamist?!

Pikaldased ja kroonilised haiged, kes oma terwise warakult kaotanud, pidid leppima sellega, mis haigekassa wõimaldas: 26 nädalat arstiabi ja toetust. Siis: kerjakott ja kerjakepp!

Töowõimetute ja wanade kinnitamisest ei taha Eesti tööliste eksploateerijad kuulda! See olewat teiste riikide halemeel-

suse sünnitus! Siin hoolitsegu igaüks iseene eest! Siin osatakse olla algupärane. Pealegi olewat teised kulud — näiteks kaitseliidule — isegi suured! Ei jatku raha sotsiaalreformide teostamiseks!

Tööpuuduse wastu kinnitamine pörkab wastu wihawalli: töölisel olla laisad ja logerdajad, iga korralik ja hoolas tööline leidwat head ja kestwat teenistust. Tööta tööline on saanud kodanluse mürgikeele ja sapioda märklauaks. Tööta töölist forgitakse, teda manatakse ja mõnitatakse, tema häda ja wiletsuse üle hirwitatakse.

Niisuguse sünge pildi pakuwad tänapäewa sotsiaalolud Eestis.

Neis oludes tuleb töötada haigekassadel ja wõidelda tööliklassil otstarbekohase, tarwiliku töökaitse ja kindlustuse eest. Seda wõitlust takistab laialdane arusaamatus ja loidus, mõistuse, kohusetunde ja tahe puudus. Ei tunta oma huwisid, pole suudetud tungida tööliklassi ülesannetesse, pole süwenetud töölistkinnituse. Paljud haigekassad tegutsewad juhuslikult, täites loiult oma minimaalseid kohustusi ja lootes Loojale kui tsirgukene puuksal.

On leidunud haigekassa „tegelaste“ keskelgi sarnaseid subjekte, kes seda omale suureks wooruseks loewad, selle eest omale kalkuni moodi pugu ette ajawad, kui saawad — takistada haigekassade ühistööd. Need on inimesed, kes küll liiguwad ja tegutsewad tööliste keskel, kuid waadete ja mõtete pooldest on — tööliste waenlaste asklajajad. Need wäiklased karjääriwaimukesed! Nad on töölistliikumise, töölistkinnituse ja töökaitse waenlased, sellepärast nad wõitlewad ja tegutsewad haigekassade liidugi wastu.

Tüübilit waimupimedust ja arusaamise puudust awaldawad mõned grupikesed sarnaseid tegelasi, kes takistawad mõnda haigekassat, kes weel cemale jäänud, teistega liitumast. Sarnaste „tegelaste“ keskel peab mõni ennast patenteeritud töölisttegelaseks, mõni isegi sotsialistiks. Kuid see pole sisult õige. Need pole üht ega teist, waid massi teadmatust ja kergeusklikkus on wõimaldanud neile tegutsemist. Aga küll siingi kõik weel selgub ja nähtakse siis neis üksikutes haigekassades, kes seni liitumise wastu olnud, missugused sirenid neid olid wõlunud. Ja siis süllatakse wälja nendestiki haigekassadest sarnased tegelased,

kes on tööliklassi ülesannete teostamisel takistuseks, kes töötavad haigekassade liidu vastu.

Kaugelt suurem osa Eesti haigekassade tegelastest, wälja arwatud wähesed rumalakesed ja arusaamatud, on kindlale äratundmisele jõudnud, et sotsiaalkindlustuse arendamiseks ja lewinemiseks tuleb töötada Eestiski, nagu teisteski riikides, haigekassade ühingu, liidu kaudu. Ja selles peitubki tulewiku pant. See on ka kindlaks märgiks, et edaspidi kindlustusolud Eestiski peawad paranema, seadused täienema. Sest see on paratamata tarwilik.

Eraomandus on Eestis igale kodanikule kindlustatud. Töölisel on eraomanduseks, mis talle annab eluülespidamist, ta — tööjõud. Ka see tuleb kindlustada. See on tööliste õigus.

Kõik püüded ja katsed tööliste seisukorda nii tööajal kui ka wäljaspool tööd seadusandlisel teel parandada, on seni Eestis nurjunud, on purunenud vastu rumuluse, arusaamatuse ja pimedade omakasu müüri.

Tööliklass, arwuliselt küllalt suur, pole weel oma iseteadwuse ja ühistunde poolest nii tugew, et ta suudaks maksta panna oma õigust, et suudaks maksta

panna normaalse töö tingimusi ja waranduseta ühiskonna kihi, kes igapäew oma isikliku tööjõuga wäärtusi loob, seisukorda kindlustawaid seadusi, sarnast olukorda, mida kätte näitab sotsiaal- ja kutseterwishoid ning teiste, enam arenenud riikide eeskujud. Ta ei ole weel suutnud maksta panna töötingimusi, mille läbi muutuks töö tõsiseks elu sisuks, mis ei rõhu ega laasta terwist ja waimu, waid loob wäärtusi ja toob loomisrõõmu inimesele.

Et tööliklass Eestiski seda paratamata ülesannet suudaks täita wõimalikult waremini, selleks peawad mõjutama oma töö ja tegewusega kaasa kõik haigekassade tegelased, koondudes haigekassade liidu kui keskkorralduse ümber, täites ja ellu wiies kõigi raskuste kiuste oma ühiseid püüdeid, kawatsusi ja ülesandeid.

Selleks on tarwis: mõistust, mis walgustab teid, mida mõõda tuleb eesmärgi poole tungida, kohusetunnet, mis tagab kestwat ja püsimatat wõitlust, iseloomu, tahtet, mis wiib wõitluse lõpuni.

Wõideldge töökaitse ja tööliste elu kindlustamise eest!

## Haigete eest hoolitsemisest.

Dr. P. Adrow.

Peatingimused, kuidas hoolitseda haigete eest, keda kodus rawitakse, peawad teada olema igale perekonnale. Mitte kõik haigused ei nõua rawimist haigemaja tingimustes. Kõiki haigusi ei suudeta ka alguses õieti määrata. Kuni arsti tulekuni, kes määrab arstimise wiisi, on tarwis asetada haige sarnastesse tingimustesse, mis ei tee haigust raskemaks, haige enesetunnet halwemaks, waid hoiab teda algawa haiguse läbi purustatud jõu lõpuliiku kaotuse eest.

Missugused peawad siis olema need tingimused?

Suurema jao haiguste kaasas käib ihu-soojuse, temperatuuri tõus, palawik (külmetamise haigused, rinnahaigused, tüüfus jne.). Niipea kui selgub, et inimesel on loomulikust kõrgem temperatuur, tuleb tal kohe woodi heita. (Soojamõõtja, mis pole kallid riist, peaks igas perekonnas olema.)

Kus see wähegi wõimalik, tuleb haige

teistest eraldada, talle andes omaette tuba, mis hästi tuulutatud ja walge on. Haigetuba tuleb tuulutada igapäew. Asjata on karta haige seisukorra raskenemist wärske õhu läbi. Tarwis ainult selle eest hoida, et poleks tuuletõmbust ega õhk ei woolaks otsekohe haigewoodile. Toa tuulutamise ajal peab haige hoolega kaetud olema.

Woodi olgu puhas, kuid mitte wäga pehme. Ei tohi haige teki peale laotada kanderiideid, nagu seda kahjuks sagedasti tehtakse. Meie riietel pesitewad paljude haiguste pisilased. Puutudes kokku inimestega uulitsal, töö juures, trammil ja mujal, wõime esiteks — kergesti oma haigele wiia uusi haigustusi ja teiseks — riietudes haige kattedeks olnud rõiwise, wõime ise kergesti haigusidusi laiali laotada.

Haige woodilina tuleb sagedasti wahetada, seda mitu korda päewas sirutada, et worldid ei segaks haige rahu. Sage-

dasti just linawoldid teewad lapsi rahu-  
tuks.

Haige tuba olgu soe, kuid mitte ka  
üle 15° R.

Hommikul, kui haige ärkab, tuleb kõige-  
pealt ta ihusoojust mõõta, siis waadata,  
kas ta pesu pole higistamisest niiske.  
Pesu, mis niiske kas higist, määritud wäl-  
jaheidetega wõi toiduga, tuleb wahetada  
puhtaga. Haige ihu on tarwis puhas  
hoida. Märjad kohad kuiwatada kuiwa  
käterätiga, käed ja nägu pesta toaleige  
weega. Kus see lubataw, ei tule terwet  
keha nii pesemata jätta. Peale pesemist  
tuleb haigel loputada kurku toasooja  
weega, milles sulatatud teelusika täis  
boorhapet klaasi kohta. Kui haige on  
wäga nõrk, iga ülearune liigutus tema  
enestunnet halwendab, ise pesta ei saa,  
siis tuleb hoolitsejal boorwette kastetud  
marlega pesta haige igemeid, hambaid  
ja keelt.

Woodi korrashoidmine, haige puhas-  
tamine, toa tuulutamine ja pesu wahetus  
sageli karastawad haiget.

Haige eest hoolitseja peab alati meeles  
pidama nakkamiswõimalust. Sellepärast  
peab ta tarwitusele wõtma etteawaatus-  
abinõud: oma käed puhtad hoidma,  
neid pestes mitu korda päewas seebiga,

parem karboolseebiga, sagedamini wannis  
käima, hoiduma haige sööginõude tarwi-  
tamisest, haigetuppa minnes oma riiete  
üle tõmbama puhla ja walge pesuriidest  
ülilkuue, ei tohi haige woodile istuda,  
peab laskma haigel, kui ta kõhib, süli-  
tada süljekaussi wõi muusse riista, kus  
wesi sees on, et sülg ära ei kuiwaks ega  
jääks riista külge; wäga sageli wõib  
haigeks jääda, kui haige pesuga ettewaa-  
tamatult talitatakse. Haige pesu tuleb  
hoida kuni pesemiseni korwis, mida ei  
tohi asetada elutuppa. Haige ninarätte  
tuleb tihti wahetada.

Haigel olgu täielik rahu. Sagedased  
küllastamised, pikad kõnelused, suudlused  
ja käepigistused ei ole kuidagi lubatawad.

Lihtsam abinõu haige wäljaheidete  
nakkusidude häwitamiseks on lubjapiim  
wõi lubjawesi, mida walmistatakse järg-  
miselt: kustutamata lubjale walatakse  
wett, lubjafükid lagunewad pulbriks, lisa-  
takse weel wett juure, segatakse hool-  
sasti ja lubjapiim on walmis. Seda rapu-  
tatakse riista, kus haige wäljaheidet. Nii  
surmatakse selles pisilased.

Haige toitmine ja rawimine peab sün-  
dima arsti näpunäidete järgi ja selle  
kontrolli all.

## Tööstusline töö ja naiste terwis.

Dr. L. Mandels.

See osa arstiteadusest, mis uurib kutse-  
töö kahjulikku mõju naisele, professio-  
naal günekoloogia, on weel noor ja  
tekkis umbes 15 aastat tagasi Saksamaal.  
Saksa arst Max Hirsch on üks selle tea-  
dusharu silmapaistwamaist arendajast.  
Küsimused, millele ta wastust püüab anda,  
on: kuidas mõjub tööstusline töö lapse  
sünnitamisele, niude arenemisele. Sel-  
leks on ta uurinud üle 3000 raskejalgse  
naistekstiiltöölise seisukorda aja keskel  
1924–1926. a.

Sünnitamine on füsioloogiline, see on  
normaalne protsess naisterahwa organis-  
mile ja ainult wõrdlemisi harwa juhtu-  
misel ei wõi sünnitada ilma arstiabita.  
Selle peale waatamata leidis Dr. Hirsch  
naistekstiiltöölise keskel patoloogilisi, see  
on haiglasi sünnitusi enam kui 30% juu-  
res raskejalgsetest. Kui neid jagada  
kahte ossa, ühed, kes töötawad püsti  
seistes ja teised — istudes, siis esimeste

keskel oli haiglasi sünnitusi 39% ja teis-  
tel — 24%. Ise gruppi aetas ta neid,  
kellel sünnitamine lõppes tangide wõi  
löike abil. Leidus, et tekstiiltööstuses  
100 naistöölise kohta tuleb 5,8 juhtumi-  
sel tange ja 0,47 juhtumisel kesari löi-  
get tarwitada. Sünnitajate juures üldse  
on nende juhtumiste arw, kus tange  
tarwitatakse — 3,8%, löiget 0,26%. Teksti-  
iltööstuses tuli nende naistööliste juures,  
kes püsti seistes töötawad, sünnitamisel  
tange tarwitada 6,9% ja löiget 0,6%.

Tekstiiltöö mõjub raskesti sünnitami-  
sele, weel raskemini aga siis, kui nais-  
tööline liig noorelt tööle läheb. On neid,  
kes juba 14 aastaselt wabriku lähewad,  
Saksa tekstiiltööstuses umbes 30%. Sar-  
naste naistööliste juures tuleb sünnita-  
misel tarwitada tange iga 100 kohta 15  
juhusel, kesari löiget 1 juhusel, see on  
neli korda sagedamini.

Juba warem, kui naisterahwa organism

on valmis sünnitamiseks, võib siin tähele panna ülejõu käiwa töö tagajärgi, ja nimelt — niude arenematust. Naise niud, selle moodud, kuju ja asend — on see osa kondikawast, mis oma erinewate tunnusmärkidega lubawad eraldada naise luukere mehe omast. Niud mahutawad enesesse naise suguorganid, eestkätt emaka, see on — loode warjupaiga; peale selle niude kondikawa on see sünnitamise tee, mida mööda sünnitamisel liigub loode. Niude arenemine, kujunemine ja kondikasw ei ole weel selleks ajaks lõppenud, kui paljud naisterahwad-allealised peawad asuma töösse. See arenemine lõpeb alles 25. eluaasta ümber. Sel ajal, kus allealised tööle asuwad, 12–16 a. wahel, on niude kaswamise ja kujunemise protsess iseäranis suur ühes teiste muudatustega organismis, mis elab sugulise küpsuse kriisi üle. Niud on sel ajal weel paenduwad. Kui naisterahwas peab



Fr. Hodler

Puuraiuja.

tol ajal töötama alatasa, pikkade tundide kestel keha loomuwastases ja liikumata seisangus, näitaks töötama seistes wõi kumargile ettepoole, wõi väljasirutatud ja ülestõstetud kätega, siis käib selle kaasas liigne lihaste pingutus, et hoida tasakaalus keha, mille raskuse keskkohd on rikutud wõi awaldu kindluseta tasakaalus. Suurem jagu lihakseid, mis sel ajal automaatselt pingutatakse, on seotud niude üksikute osadega ja see on nagu winnaks, mis kahelt wastaspoolelt on jõu — muskliste tõmbuse — mõju all, mis juures ta sageli surutakse kahe lihastegrupi wahel. Siia juurde tuleb weel raskuse mõju kehale, mis mõjub ristluudele ja lõpuks normaalse wereringiwoolu rikkumine. See mõjub naisterahwa organismile ja seisakule ja saab sünnitamisel hädaohlikuks, sest et kitsaste niude juures ei saa sünnitamine olla normaalne. Mida nooremalt naisterahwad tööle asu-

wad, seda kurwemad on töö tagajärjed.

Neid andmeid on Dr. Hirschil mäe-, metall- ja põliutööliste kohta, wiimasel tööalal on need tagajärjed wäiksemad, kui teistel. Kitsad niud pole ainukeseks takistuseks normaalsele sünnitamisele. Loomuwastane töö awaldab ka teisiti kahjulikku mõju naisterahwa organismile, rikkudes raskejalgsuse normaalset käiku ja kutsudes esile enneaegset sünnitamist, surnult sünnitamist, wähendades wõi häwitades ema töowõimet juba waresmas raskejalgsuse aegjärgus. Dr. Hirsch on neid mõjusid ja tagajärgi uurinud ka tekstiiltööstuses, kus kindlaks teinud, et need, kes püsti töötawad, teistest enam kannatawad. Tema arwates aga töötab umbes 87% naistest tekstiiltööstuses püsti seisangus.

Neil põhjustel tuleb hoiduda naisterahwaid liig noorelt sarnasele tööle laskmast. Ja nende terwise kaitseks töö juures tulewad abinõud tarwitusele wõtta.

# Töökaitse Uuel-Meremaal.

Ed. Riisman.

Uus-Meremaa pakub oma sotsiaalsete tingimuste korralduse poolest palju huvitavat uurimismaterjali. Seadusandlus on siin sellel alal hulga julgeid ja otsustabekohaseid samme astunud ning vastavad seadused ja korraldused on oma sõrdlemisi pika kestvusaja jooksul suutnud näidata kõiki oma tugevaid ja nõrku külgi.

Eriti meil Eestis on Uue-Meremaa kogemused sõrdluseks väga tulusad, sest Uus-Meremaal on oma üldiste tingimuste poolest Eestiga mitmeti sarnadust, nagu riigi suuruse ja rahvaarvu, kui ka tööstusliku olukorra suhtes. Võib olla, oleks meil pidamata mõnigi lahing uute sotsiaalseaduste vastuvõtmisel ja wanade parandamisel, kui meil Uue-Meremaa kogemused ja praktika oleksid rohkem kättesaadavad. Harilikult kardetakse teatud ringkondades niisugustest seadustest ühe osa ühiskonnale kahju ehk vähemalt suuri majanduslikke wapustusi, kuna seadus ühe poole huwisid kaitstes, näib piirawat teise poole wabadusi. Kui aga seaduse üldine tululikkus teise sarnanewate olukordadega riigi kogemustega tõestatud, on oppositsiooniks vähem põhjust.

Kuigi eeskujude võiksime leida ka suurriikidest, kus sotsiaalsed olukorrad enam vähem tähelpanu ja korraldamist leidnud, on meil nende eeskujude kasutamisel rohkem raskusi, sest suurriigi majanduslikud, tööstuslikud tingimused ja sotsiaalne elu erinevad wäikeriigi omast. Mis suurriigis hea ja teostatav, võib mitte-sobiw olla wäikeriigis.

Pindalaliselt ei saa Uus-Meremaaad kuidagi wäikeriigiks pidada, sest tema maa suurus on 103.285 ruutmiili (ühes Uue-Meremaa külge kuuluwate wäikeste saartega), seega Eestist ligi kuus korda suurem, seda enam on ta aga sarnane rahvaarwu poolest. Wiimaste andmete järgi oli elanikkude arw Uus-Meremaal 1.407.165. Sarnase wäikese rahvaarwu põhjus selle maa-ala kohta on eestkätt wist küll maa kauguses ja eraldatud seisukorras muust kultuurilmast, kui ka koloniseerimise algamisest sõrdlemisi hilja. Uue-Meremaa maastik iseendast juba oma rohkete mägedega ei luba rahwa asumist nii tihedalt, kui näiteks

Eestis, kuigi tõendatakse, et Uus-Meremaa võib toita praegusest kümme korda rohkem elanikke. Uus-Meremaal tuleb keskmiselt ruutmiili kohta ainult 13,62 inimest. Tihedamalt on elanikke põhjapoolsel saarel, kus kliima weidi soojem ja maastik vähem mägene.

Eriti sarnaneb Uus-Meremaa Eestile oma tööstusliku seisukorra poolest. Wäikese riigina ei saa ta juba loomulikult oma wabrikutööstust sarnasel määral ja sarnase eduga arendada, kui suurriigid. Tema kauge asukoht teistest maadest lisab weel omakorda suure takistuse juure. Selle tõttu on pöördunud kõik tähelpanu põllutööstusele, sest sellel alal on Uus-Meremaal suur wälisurg — Inglismaa. Enam edenenud wabrikutööstuski on õieti otsekoheses ühenduses põllutööstusega, nagu igasuguste põllu- ja maa-saaduste ümbertöötamine.

Statistilised andmed kõnelewad, et 1925.—26. aastal oli siin töökaitse järewalwe all üldiselt 16.311 ettewõtet (neist suurem osa ühe töölisega ettewõtet, mis siin wabriku seaduse põhjal järewalwe alla käiwad) ja neis töölisi 99.118. Uue-Meremaa aastaraamat toob wabrikute arwu ainult 4547 ja töölisi neis 80.327. Selles ei arwestata „wabrikutena“ ühetöölisega töökodasid (kus aga masinad tarwitusel, on ühes arwatud). Suuruse järgi jaotab aastaraamat need tööstusettewõtet järgmiselt:

Ettewõtteid alla 10 töölisega 65,36%,  
11—20 — 15,86, 21—50 — 12,58, 51—100 — 3,45, üle saja — 2,75%.

Nii on siis suurtööstus weel wäiksem kui Eestis. Wabrikuid, kus töölise arw ulatab tuhandesse, on ainult paar-kolm.

Uus-Meremaa on põllutööstuslik maa ja põllutööstus on see, mis riigile ta sissetuleku annab. Eriti on arenenud karjakaswatus, sest maapind annab väga häid karjamaid. Üldisest kultiveeritud maapinnast, mille suurus 18.582.995 aakrit, kuulub üksi karjamaade alla 16.615.960 aakrit. Pehme ja ühetasase kliima tõttu ei walmista karja eest hoolitsemine suuri raskusi. Talwe külmade puudumisel võib karjatamine karjamaal, kui ka põllupinna harimine kesta läbi talwe.

Põllutöölise arw kaalub wabriku töö-

liste oma tublisti üle. Nii arwestati 1926. aastal 137.451 farmitöölisi.

Põllu- ja karjasaaduste peaturuks, nagu nimetatud, ja pea ainsaks turuks on Inglismaa, kuhu näiteks 1925. aastal on läinud terwelt 80% kõigest ekspordist.

Kunni Uus-Meremaal waba maad küllalt oli, wõis iga ettewõilisk sisserändaja siin warsti mõnusele elujärjele saada. Ja kui töölisel wabrikus tööpuudus kätte tuli, oli tal alati tee lahti maale. Kuid need wõimalused on wähenenud iga aastaga seda mõõda, mida wähemaks on jäänud parem maa. Maaküsimus on juba aastakümneid tagasi hakanud muret walmistama riigiisadele, sest tugewad kompaniid ahnitsesid spekulatsiooni otsustarbel suured maa-alad oma kätte ja said nii riigi arenemisele tõsisteks takistajateks. Ainsaks abinõuks selle wastu leiti kõrged taksid ja see on osalt aidanud. Põllutööstus on järjekindlalt kaswanud ja arenenud käsikäes rahwaarwu tõusmisega.

Ühesugused muutumata tingimused on kohe algult lasknud Uus-Meremaad ühes ja samas sihis areneda ja see on kindlustanud kestwa majandusliku õitse seisukorra. Tal ei ole kriisi olnud sarnase ülespuhutud wabrikutööstusega ja kangu jäänud põlluharimisega, nagu Eestis olukordade muutumise tagajärjel. Kui tal siiski wahest kriisisid on juhtunud, nagu see, millest tekkinud praegune tööpuudus, siis on tingitud need wälisuru hindade kõikumisest. Kuid see tööpuudus ei ole sarnase kroonilise iseloomuga, nagu näiteks Inglismaal, ja ei sünnita sellepärast tulewiku suhtes suuremat muret.

Kui arwesse wõtame need Uue-Meremaa arenemistingimused, kui ka selle energia hulga, mida harilikult wäljarändajais rohkesti peitub, siis saame tagaplaani sellele, milles kujunenud Uue-Meremaa sotsiaalne korraldus. Wäljarändajatel on harilikult kibedad kogemused majanduslikkudest raskustest ja sotsiaalsetest wiletsustest, sest nad omas rõhuwas enamuses kuuluvad sellesse klassi, kelle warandus ainult keheline jõud ja hea tahtmine. Olukorras, kus neil wõimalus kujuneb ise oma asju korraldada, on nad sellepärast wäga edumeelsed hädade ja puuduste wastu wõitlema iga suguste abinõudega, mis ühiskonnal kättesaadawad.

Riik on asunud tõsise hoolitseja isa

seisukorda. Kui on toonud töö ja elu mõningaid probleeme lahendamisele, ei ole kohkunud seadusandjad wastawa seadusliku aktiga parandawat korraldust loomast.

Selleks on kasutatud igasuguseid häid eeskujusid ja, kus sarnaseid polnud, ei kardetud tarwitusele wõtta oma uusi algupäraseid korraldusi.

Riiklik sotsialism ei piirdunud ainult seadusandlusega. Riigi käes on ka terve rida ettewõtteid, mis juhitakse puhtühiskondlikkude huwide seisukohast.

Oma riikliku sotsialismiga on Uus-Meremaa teistele palju huwitawat uurimismaterjali pakkunud ja mõnigi Uue-Meremaa kogemus on läinud teiste riikide praktikasse. Selle tõttu ei ole uusmeremaalastele sugugi uudis, kui ühest ehk teisest riigist tullakse siia uurima wastawat seadusandlust ja selle mõju tegelikus elus.

Töökaitse korraldamiseks ja teostamiseks wastaw asutus Uue-Meremaal on riiklik töö-department (departemang). Kuid mitte kõik tööd puutuwad seadused ei käi töö-departmenti alla. Mitmed tähtsamad alad kuuluwad teistele departmentidele. Nii on olemas kaewanduste department, kes walwab kaewandustöölise seaduse täitmise järgi, meriasjanduse department (meremeeste suhtes), masinate järewalwe department, õnnetusjuhtumiste wastu kinnitamise department, pensionide department jne. Kõigile neile departmentidele kuuluwad teatud töökaitse funktsioonid, kas ainuüksi, wõi muude funktsioonide kõrwal. Et töökaitse siin wäga laialisel alusel, siis on see jaotus wajaline töökaitse edukama teostamise mõttes. Töö-departmenti alla käiwad ka mõned alad, millel töökaitsega wähe ühist, nimelt kaalude ja mõõtude seadus ning jalanõude walmistamise korralduse seadus. Siin on wälja mindud lihtsalt praktilisest seisukohast, sest departmenti järewalwe ametnikkudel on oma ametikohuste täitmisel hõlbus ka nende seaduste täitmise järgi walwata.

Kõige tähtsamaks töökaitse seaduseks majanduslikust seisukohast loetakse tööstuslikku lepituse ja wahetkohtu akti (Industrial Conciliation and Arbitration Act), millel juba üle kolmekümne aastane praktika seljataga. Selle seadusega tehakse pooltele kohustawaks

konfliktide puhul lepituskogad ja wahekohus, mille otsused siduwad ja mille otsuste rikkumine karistataw. Otsuste korralliku täitmise järgi walwawad wabriku inspektorid. Seadus näeb ette mõlemal pool — nii tööliste kui töösturite pool — wastawad unionid ja on olnud suureks tõukejõuks tööliste organiseerimisel. Organiseerimata tööliste kohta on hiljemalt (1913. a.) wastu wõetud teine seadus, mis peab õieti täienduseks olema wahekohtu seadusele ja nimetataksegi wahest wastawalt wahekohtu akti wennasaktiks.

Töökaitse seaduste seas harilikum ja põhipanew on wabriku seadus, mis sisaldab harilikke sellekohaseid korraldusi tööpäewa pikkuse, ületundide, terwishoidlikkude tingimuste, õnnetusjuhtumiste ärahoidmise abinõude, naiste ja alaealiste töö jne. üle. Töönädala pikkus määratakse kindlaks 48 tunni peale, kusjuures tundide arw ühes päewas on piiratud  $8\frac{3}{4}$  tunniga. Laupäewal peab töö kestma ainult pool päewa. Seaduses on ette nähtud ka palga alammäär töölistele, mis küll õige wäike, aga ikkagi teatud piiramine. Töö töölistele kodu teha andmine on keelatud. Huwitaw abinõu on ettenähtud selles suhtes tekstiiltööstuses. Igal artiklil, mis tööliste kodu walmistatud, peab olema wastaw sedel küljes. See on nagu awalik häbi-märk.

Seadus ei puuduta tööliste töölewõtmise ega lahfilaskmise tingimusi. Ka ei ole ettenähtud palgaraamatu süsteem.

Wabrikus loetakse ja käib järelwalwe alla iga etfewõte, kus kaks ehk rohkem isikut töö (omanikud ühes arwatud) ja peab registreeritama wabriku inspektori juures iga aasta. Mõnel juhtumisel käiwad ka ühe töölisega etfewõtted järelwalwe alla, nagu kõik pagaritöökojad, pesumajad, kõik etfewõtted, kus töö asiaatiseid (wiimased on wäga wisad töökaitse seaduste alla painutama) ja kõik töökojad, kus tarwitatakse masinaid ehk elektrijõudu.

Järelwalwe ametnikkudeks selle seaduse järgi on wabriku inspektorid, kelle ülesanded üldjoontes meie tööinspektorite ülesannetele sarnanewad. Kuid nende arw on kaugelt suurem kui meil. Peale wabriku inspektorite on mitmetes teistes eriseadustes ette nähtud oma erilised järelwalwe ametnikud. Igal alal on

nõuetawad inspektorilt järelwalwe iseloomule wastawad teadmised ja haridus. Mitmete seaduste täitmise järelwalwe käib ametnikkude alla, kellel ka muid ülesandeid täita. Ametnikkude arw, kes otsekohealt järelwalwet teostawad ja töö-departemendile alluwad, ulatab kaugelt üle saja. Teistest asutustest täidawad järelwalwe kohustusi 180 ametnikku. See näitab, missugust rõhku pannakse töökaitse seaduste nõuete teostamise peale ja kui laiaulatuslik on järelwalwe wõrk. Meie kümme-konda ametnikku töökaitse järelwalwe alal on siin wõrdluseks piinlik nimetada.

Töö-departemendi aruande järgi on mõõdunud aruande aasta jooksul wabriku inspektorid teinud 13.761 järelwalwe käiku. Selle arwu juures on leitud wõrdlemisi wähe seaduste rikkumisi. Hoiatusi on tehtud 1193 juhtumisel, kuna karistusi on olnud ainult 37. Trahwimiste üldsumma on olnud 80 naelsterlingi 7 shillingit (umbes 1500 E. krooni).

Töökaitse korralduste alla käiwad Uuel-Meremaal ka kauplused ja kontorid. Wastaw kaupluste ja kontorite seadus on maksma pandud juba 1892. aastal, kuid on hiljem täiendatud ja lõppeks konsolideeritud 1921.—1922. aastal. Seadus määrab kaupluse teenijate ja kontori ametnikkude tööaja pikkuse ja kaupluste ning kontorite kinnipanemise aja. Selle järgi peawad kauplused sulatama (mõnesuguste eranditega) neli korda nädalas kell 6, üks kord kell 9 ja üks kord kell 1 päewal. Töötunnid ei tohi ulatada üle 48 nädalas ega üle 9 päewas, wäljaarwatud üks päew, kus wõib olla 11 tundi. Seadus lubab piiratud määral ületunde kaupade korraldamiseks ja muudeks eralisteks juhtumisteks. Ületundide eest on eraldi tasu. Kõik teenijad, kes töötawad hotellides ja restoranides, käiwad samasuguste tööpäewa korraldawate seaduste alla.

Töökaitse seadused näewad ette minimaalsed nõudmised. Kuid suuremal osal juhtumistel on nii wabrikutes kui ärides paremad tingimused saawatud wahekohtu otsustega. Nii on paljudel juhtumistel töö-nädala pikkus hulga lühem kui 48 tundi; palgad on fikseeritud wahekohtu otsustega jne.

Kaupluste seaduse täitmise järelwalwe käib samuti wabriku inspektorite tege-wuspiirkonda ja see annab neile pea-



aegu rohkem tööd, kui wabriku akt. Järelwalwe alla käiwate kaupluste üldarw oli mõõdunud aastal 24.961 ja teenijate arw neis 39.810. Inspektorite järelwalwe käikusid kauplustesse oli 15.681. Trahwimisi oli 373 ja trahwide summa 695 naela (umbes 13.000 E. krooni).

Tööliste palgade korraliku tasumise kindlustab sellekohane seadus palgade üle. Eriti on seal ettenähtud töötasu kindlustused sel juhtumisel, kui töö wälja antud hankijale ehk allhankijale, kuna meil näiteks on alalisi sekeldusi hankijatega palga töölistele maksmata jätmise tõttu, ei saa seda selle seaduse juures ette tulla. Peale selle seab seadus piirid palgamaksmisele kau-

inspektorile. Inspektor wõib töö seisma panna, wõib lasta laotada hädaohlikud ehitused ja peab silmas üldiselt, et tööliste elu ja terwis oleks kaitstud.

Missuguse põhjalikkusega selle seaduse täitmise järelwalwet on teostatud, sellest tunnistab suur järelwalwe käikude arw wiimasel aruande aastal — 20.706, kusjuures ehituste kawatsuste teadaandeid oli 6.421 (eelmisel aastal 6.023). Nii on inspektorid iga ehitust külastanud keskmiselt rohkem kui kolm korda. Seaduse rikkumisi on wähe ette tulnud ja karistamisi on olnud ainult 40 juhtumisel.

Seaduse hea mõju selgub wastawatest andmetest. Õnnetusjuhtumiste arw on wähenenud järjekindlalt. Wiimase aruande aasta jooksul oli õnnetusjuhtumisi



Fr. Hodler.

Ärkamine.

padega ehk mõnesugusel muul teel peale raha.

Ehitustööde kohta on eriline seadus, mille eesmärk õnnetuste ärahoidmine ehituste juures. Seadus pandi maksma 1906. aastal ja täiendati 1922. a. Näeb ette abinõud tööliste elu kaitseks igasugustel ehitustöödel (nii ehitamisel kui ka lammutamisel), eriti aga tellingute püstitamisel. Sellest seaduse nimetuski: tellingute ja kaewamiste akt. Seaduse täitmise järele walwamiseks on erilised tellingute inspektorid, kellel wastawad teadmised ja praktika. Igasugustest ehitustööde kawatsustest, kus ette nähtud wähemalt 12 jalga seina ehk kus tuleb ette kaewamisi ehk tarwitatakse tõstemasinaid (kraanasid), peab teatama

65 wähem eelmisest aastast (254 juhtumist eelmise aasta 319 vastu). Surmajuhtumisi oli üks eelmise aasta kuue vastu.

Tööstusõpilaste eest hoolitsemisele paneb riik suurt rõhku ja on selle asja korraldanud väga hästi wäljatõttatud seadusega, mis maksma hakkas 1924. aastal. Selle seaduse järgi kontrollleerib ja korraldab õpilaste õpetamist ja nende tööjõu kasutamist tööstuswahekoos. Astuwad tegewusse erilised tööstusõpilaste komiteed, mis moodustuwad organiseeritud tööliste ja töösturite esitajast. Komiteed alluwad wahekohtule. Wiimane wõib osa oma funktsioonest delegeerida komiteedele. Kuna harilikult seadused näewad ette õpilaste arwu

maksimumi proportsioonis tööliste arvuga, annab see seadus võimu kohustada wastuwõtma ja õpetama miinimumi õpilasi, et tarwilisel määral rahuldada nõudmist wilunud tööjõu järgi. Seadus näeb ette abinõud, millega nii õpilase kui töösturi huwid on kaitstud ja mis kindlustawad kohustuste täitmise nii ühelt kui ka teiselt poolt. Kõik lepingud ja seadusega lubatud muutused peawad registreeritama wastawas asutuses, millele allub õpilaste seaduse täitmise järelwalwe. Kooli lõpetamisel püüab töö-department õpilastele abiks olla wastawalt nende soowidele ametõpilase koha leidmisel. Seaduse kaheaastase maksuwusel oleku järgi olid departmendi poole pööranud 894 koolilõpetajat (oodati suuremat arwu, kuid nähtawasti on korraldus alles liig uus ja wõõras ning suurem osa on omale ise katsunud kohad leida). Sama aja jooksul oli ellu kutsutud 103 tööstusõpilaste komiteed 26 tööstusharust.

Seaduse nooruse tõttu kestawad uurimised, kuidas ta tegelikus elus awaldub. Senised töö-departmendi tähelnpanekud on annud põhjust headele järeldustele, nagu departmendi aruandest näha. Aruande aasta jooksul on tehtud seadusele üks parandus, kuid see sündinud enneni seaduse mõju suurendamise kui vähendamise sihis.

Põllutööliste kohta on kaks seadust, mis käsitawad peaasjalikult põllutööliste korteriolusid ja elamistingimusi. Üks neist käib põllutööliste kohta üldiselt (farmitöölised), kuna teine ainult lambaniitjatest kõneleb (lambakaswatamine on siin niiwõrd laiaulatusline, et lambaniitmine iseseiswa ametiala moodustab). Nende järgi peawad töölistel olema eraldatud magamis- ja söögiruumid mõõbliiga, soendusabinõud, walgustus, wentilatsioon, puhastamine, esimese abi tarbenõud jne. Kui mingisugused abinõud ei ole tarwitusele wõetud ehk kui need on leitud inspektori poolt puudulikud, teeb inspektor märkuse ja, kui sellega ei arwestata, wõtab wastutusele.

Seadus on täpsem lambaniitjate suhtes, üleslugedes kõik nõudmised korteritingimuste üle. Põllutööliste suhtes antakse teatud wabadus inspektorile oma äranägemise järgi nõudmist üles seada.

Palga, tööaja ja muude tingimuste reguleerimiseks on ka siin saawatud tööstuswahekohtu otsused, kui organiseeritud

töölised nõudmistega esinenud. Nii on 1926. aastal olnud lambaniitjate ja teiste sellesse liiki kuuluwate tööliste kohta kuus otsust, kus kindlaks määratud lambaniitjate ja teiste abitööliste kohustused, töötunnid, palgamäärad, palgamaksmise kord, sekelduste (rahulolematuste) lahendamise kord ja terve rida muid wähemaid ja üksikasjalisemaid määrusi, nagu need umbes meie wabrikute sisemiskorra määrustes ette tulewad.

Sotsiaalkindlustuse alalt ulatab otsekohele töökaitsese piirkonda õnnetusjuhtumiste eest tasumise seadus, mis ette näeb tasu wigastuse ehk surma puhul iga õnnetusjuhtumise puhul, mis tööliste tööst tekkinud. Seadus wõtab oma alla igasugused ettewõtted töö ehk äri alal (ka põllutööstus ühes arwatud), mitmesugused hädaohilikud tööd, kas ameti-äri alalt ekk mujalt, nagu metsatööd, sõiduriistade juhtimine ja kõik tööd, kus kukkumine wõib olla 12 jalga; lõppeks majateenijad, kui teenistus kestab kolm päewa ehk rohkem. Seadus ulatab ka iga õnnetuse kohta, mis juhtub Uuel-Meremaal wiibiwal laewal ehk Uue-Meremaa laewal.

Töölise mõiste on selle seaduse järgi wäga lai ja sisaldab endas iga töötawa isiku kas kehalisel tööil ehk kantselisel. Kuid seadus ei wõta oma alla kedagi peale füüsiliselt töötawate, kelle palk üle 400 naelsterlingi aastas.

Surmajuhtumisel saawad perekonnaliikmed, kes otsekohele ärarippuwad surmasaanust, 100% palgast kolme aasta jooksul (ehk 50% kuue aasta jooksul), kuid mitte üle 750 naelsterlingi. Osaliselt ärarippuwad perekonnaliikmed saawad proportsionaalsed osad. Peale selle 50 naela arsti- ja matmiskuludeks.

Wigastuse juhtumisel maksetakse wigasaanule täielise tööjõu kaotamise puhul 58% palgast mitte üle kuue aasta ja mitte üle 750 naela, ega alla 3 naela 15 shillingu nädalas ühes ühe naelsterlingiga arstikuludeks. Osalise tööjõu kaotuse puhul maksetakse kindlaks määratud tööjõu kaotuse eest 58% (s. t. wastaw osa) samasugustel tingimustel, kui üldise tööjõu kaotuse puhul. Selle tasumaksmise wiisi asemel lubab seadus tarwitada teisi, kui need tööstuswahekohtu poolt kinnitatud (muidugi nende paremuse puhul wigasaanu seisukohast).

Sama seaduse alla käiwad teatud ametist tekkiwad haigused.

Haiguse wastu kinnitamises puudub sarnane seadus, kui meil.

Sotsiaalse kindlustamise juures peab nimetama weel ka wanade pensioni seadust, mille järgi 65 aastat wanaks saanud riigikodanikkudele, kel puuduwad iseseiswad sissetulekud ja warandus enda ülewal pidamiseks, maksetakse pensioni. Nii on töölistel wõetud mure oma wanade päewade eest.

On weel terve rida seadusi, mis ühel wõi teisel teel töölisi ja tööd riiwawad. Neist wõiks nimetada wäga praktilist ja ajakohast seadust, millega riik tööliste korteriolude parandamisele on püüdnud kaasa mõjuda. Selle seadusega tehakse töölistele võimalikuks omale osta jõukohase järelmaksuga maju, mis riigi poolt selleks otstarbeks ehitatud. Järelmaks tasub maja hinna 25½ aasta jooksul, kuid on wõimalik ka pikem maksuaeg. 1911. a., s. o. aasta jooksul peale seaduse maksmahakkamist, oli ehitatud 126 tööliste elumaja.

Riigi kindlustatud eelsummade superintendent wõib ka laenata raha elumaja ostmiseks ehk ehitamiseks igale isikule, kes omale kehaliku ehk kantsleilise tööga ülespidamist teenib ja kelle sissetulek ei ole üle kahesaja naelsterlingi aastas.

Uue-Meremaa töökaitset Eesti omaga wõrreldes näeme, et Uus-Meremaal see märksa laiaulatuslikumalt ja põhjalikumalt teostatud. Töökaitse wõtab oma alla igasugused tööliste liigid ja teenijad nii ärides, kontorites, majades jne.

Meil saab kõnelda wast ainult wabrikutööliste töökaitsest täielikumal määral. Terwe rida töötajaid ei ole aga pea millegiga kaitstud, nagu äriteenijad, kontorite ja büroode ametnikud, majateenijad jne.

Kui seadused Uuel-Meremaal kuhugile augu jätawadki, siis on tööliste organisatsioonide nõudmised tööstuswahekohtu otsuste kaudu nende puuduste kõrvaldamisele wiinud. Seadustes, mis puudutawad alasid, kuhu tööstuswahekohtu otsused ei ulata, ehk mis puudutawad üldsust, on püütud ette näha kõik wõimalikud peensused.

Suurema puudusena tundub haiguskinnituse korralduse puudumine. Aga sel juhtumisel on wist peapõhjuseks

tööliste rahuloldawad palgaolud, mis nendele wastawat toetust nii wäga wajaliseks ei tee. Teatud määrani toetawad liikmeid haiguse juhtumistel ametiühisused.

Tööliste kaitse kõige suuremaks ja tähtsamaks teguriks on kindlasti Uue-Meremaa tööliste tugewad ametiühisused. Unionide ja nende liikmete arw on selle wäikese riigi kohta üllatavalt suur. Nii kõnelewad 1926. aasta arwud, et unionide arw Uuel-Meremaal oli 397 ja nende liigete arw üldiselt 100.540\*).

Organiseerunud on töölised igasuguselt aladelt, nii ametialade kui ka töökohtade järgi. Nimekirjast puutuwad silma: puhastajad, liftimehed; ametnikud, kassiirid ja kontoriteenijad; pudukaupluste müüjad ja laialiwedajad; ajakirjanikud; lihttöölised; liikwabrikute töölised; lambaniitjad; äriteenijad; teeruumide ja restoraanide teenijad; teatri näitlejad; orkestrandid; harjasepad ja luasepad; kokad ja stuartid jne., rääkimata tähtsamatest ametialadest, nagu metallitöölised, puutöölised, müürsepad, elektrikud, trükitöölised ja teised. Ametiühisuste arendamine on olnud wäga ühetasane ja kõikumisteta, sest tingimused selleks on kestwalt soodsad olnud. Riik lahendas ametiühisuste seaduslikkuse juba mõõdu- nud aastasaja lõpul. Tööstuse juhtide poolt pole wastutöötamist olnud. Ka poliitilised woolud ei ole pääsenud unionisid lõhkuma. Nii on puudunud siin kõik need takistused, mis Põhja-Ameerika Ühisriikides ametiühisuslise liikumise mitu ja mitu korda laotanud. Seal tuli ametiühisustel wõidelda kohtutega, tuli wõidelda töösturitega, tuli wõidelda poliitiliste reformaatoritega ja saja teise takistusega, mis end küll wastutöötamise, küll mõtete lahkuminekuga, kui ka majanduslikkude kriiside kujul awaldasid.

Ka siin on oma tööpuuduse ja kriisi ajajärgud, kuid need ei awalda oma mõju ametiühisustele nii, nagu mujal. Ametiühisused ei lagune, waid muutuwad weel tugewamaks, sest tööstuswahekohtu otsused on makswad ainult unionide kohta. Nii on töölistel rasketel aegadel eriti tähtis unioni warjul seista, et oma palgamäära ja muid tingimusi alal hoida.

\*) Töösturite organisatsioonid on 143, liikmete arwuga 5278.

See omakorda annab tunnistust Uue-Meremaa töö korralduse otstarbekohasusest. Kui ei oleks kindlalt organiseeritud ametiühisusi, muutuks tööpuuduse ajajärk märksa teravamaks, sest ettevõtjad ei jätkaks juhust kasutamata palkasid alla suruda.

Kõik niisugused riigi abinõud waesuse ja wiletsuse piiramiseks ja tööliiklasi heaoleku kindlustamiseks on sundinud mõnda Uue-Meremaa olude tundjat waimustatult ütleva, et Uue-Meremaa rahwas on kõige rohkem rahuldatud rahwas ilmas. Wõib õigus olla. Kui saaks rahwa wiletsuse hulka margapuuga mõõta, siis on teda ehk siin tõesti vähem, kui kuskilgi mujal. Kuid ka siin on oma kitsikuse ajajärgud, nagu nimetatud, mis omaga raskusi ja puudust kaasa toowad, kuigi mitte nii terawalt, kui mujal kus wastaw sotsiaalne korraldus puudub. Nii on tööpuudus käesolewal talwel wäga teraw ja töötatööliste hulgad suured. Näen neid igapäew enne lõunat Aucklandi raekoja platsil miitingut pidamas. Nad on päris rahuarmastajad ja ei kõnele palju rewolutsioonilistest abi-

nõudest, nagu see mujal sel juhtumisel kohe wiisiks. Wahest jalutawad nad küll protestidega linnapea ehk mõne muu tähtsama isiku juure, aga see sünnib õige tasa ja käära. Omawalitsused töötawad igasuguste abinõudega tööpuuduse wastu ja korraldawad ühiskondlikke töid. Rahulolematust tekitab ainult see asjaolu, et abiandmise töödel vähem palka maksetakse, kui harilikud sellekohased alamäärad.

Uus-Meremaa töötatöölise kohta üldiselt peab ütleva, et mõne kuune tööpuudus teda weel kuigi suurde hädasse ei aja. Kui ta wähegi ettewaatlik olnud, siis on tal küllalt nii palju tagawara, et lühemaajalist tööpuudust üle kannatada.

Töösturite ja tööliste wahel puudub see teraw waenulik wahekord, mis meil wäga selgelt awaldub. Puuduwad siin põhjused selleks. Uus-Meremaa tööstur on küllalt tark olnud tähele panema, et üldine tööliiklasi heaolek ja õitseseisukord on ka tööstuse heaolek ja õige abinõu üldise edu saawutamiseks.

Auckland, N.-Z., 22. aug. 1927.

## Õnnetusjuhtumiste abiraha, selle suurus ja pühapäewad.

1) Kas wõiwad haigekasad määrata õnnetusjuhtumiste läbi wigastatud kassaliikmetele suuremaid abirahasid, kui nad maksawad haigetele kassaliikmetele?

2) Kas wõiwad haigekassad õnnetusjuhtumise läbi wigastatud kassaliikmetele maksta abirahasid pühade ja pühapäewade eest, kui nad haigetele kassaliikmetele seda ei maksa?

Need küsimused anti eelmisel kinnituskogu koosolekul 5-liikmelise komisjoni selgitada. Komisjoni waliti J. Sonin, E. Nerep — töö-hoolekandeministeeriumist, A. Mahoni — kohtuministri abi, tööliste esitaja L. Johanson, töösturite esitaja K. Maurits.

Peale pikemaid waielusi asus komisjoni enamus 19. now. 1927. a. neis küsimustes jaatawale seisukohale, motiweerides oma otsust järgmiselt:

Tööstuslise töö seaduse § 310 tuleb arusaada nii, et tema lubab liigitamist

ühesugustel juhtumistel ainult perekonna seisukorra järele, kuna mitmesugustel juhtumistel ka mitmesugused normid wõiwad olla.

Nii ei wõi ühele õnnetusjuhtumise läbi wigastatule mitte suuremat abiraha maksta, kui teisele, kel sama suur perekond. Wõib aga suuremat abiraha maksta kui harilikule haigele kassaliikmele. Seda wäidet kinnitab kõige rohkem tööstuslise töö seaduse § 546 märkus, mis nõuab, et haigekassa tasuks õnnetusjuhtumise läbi wigasaanule, kes kinnitushisuses kinnitatud ei ole, abiraha, kusjuures abiraha suurus on samas paragrahwis kindlaksmääratud palga  $\frac{2}{3}$  osa peale. Kui nüüd haigekassa otsuse teeb oma liigetele abiraha anda  $\frac{1}{2}$  palga suurus, siis peab tema erandi tegema nende õnnetusjuhtumiste läbi wigastatute jaoks, kes kinnitatud ei ole, sest seda nõuab ülalfoodud paragrahw.

Sellega on tunnistatud põhimõte, et õnnetusjuhtumiste läbi tekkinud wigas-

tuse ja haiguse korral abiraha mitte ühesuurune ei pruugi olla. Kuid, veel rohkem, seadus seab ise õnnetusjuhtumise läbi wigastatuid soodsamatesse tingimistesse, kui harilikke haigeid. Nii näeb ette § 311 p. 2-b, et õnnetusjuhtumiste puhul maksetakse abiraha õnnetusjuhtumise päewast peale, kuna aga haiguste puhul alles neljandast haiguse päewast peale abiraha hakatakse maksta.

Et seadus õnnetusjuhtumiste läbi wigastatule tasumaksmist kõrgema määra järele loomulikuks peab, seda näitab ka § 389, kus öeldud, et neljateistkümnendast nädalast alates, mil kinnitusühisus ise hakkab abiraha maksta, see ainult võib sündida  $\frac{2}{3}$  palga osa suuruses, see on kõrgemal määral. Ei ole järjekindel, kui 13 esimese nädala jooksul maksetakse vähem kui 13 järgmise nädala jooksul ja ei ole sellel ka mingisugust alust; ennem võiks veel wastupidist õigeks tunnistada, sest õnnetusjuhtumise esimestel päewadel, kui wigastus raske, haigel rohkem on lisawäljaminekuid. Sellepärast tuleks esimese küsimuse peale wastata jaatawalt.

Mis puutub abiraha maksmisesse pühade ja pühapäewade eest õnnetusjuhtumiste läbi wigastatutele kassaliikmetele, kui haigekassa seda ei tee harilikkuude haiguste puhul, siis ei ole seaduses selle kohta

kusagil otsekohest keeldu. Põhimõtteliselt aga seadus lubab § 311 eelviimases lõikes abiraha maksta nende päewade eest. Võib isegi oletada, et nimetatud lõige ei käi terve § 311 kohta, waid ainult punkt 2-b kohta, sest wastasel korral oleks § 318 punkt 3-as juba § 311 eelviimases lõikes öeldu kordamine, mida aga kuidagi oletada ei wõi, sest tööstulise töö seadustikus mujal kordumisi ette ei tule. Kui aga § 311 eelviimane lõige käib ainult sama paragrahwi punkt 2-b kohta, siis § 318 p. 3-da olemasolu on arusaadaw.

Sellepärast tuleb ka teise küsimuse peale wastata jaatawalt.

Esimese küsimuse jaatawalt otsustamise poolt hääletasid L. Johanson ja J. Sonin, kuna E. Nerep erapooletuks jäi.

Teise küsimuse jaatawalt otsustamise poolt hääletasid J. Sonin, L. Johanson ja E. Nerep. A. Mahoni hääletas mõlema küsimuse jaatawalt otsustamise vastu ja teatas, et tema oma eriarwamisega esineb.

Hiljem teatas ka K. Maurits, kes koosolekult puudus, et tema h-ra Mahoni eriarwamisega ühineb.

Küsimus tuleb kinnitusnõukogus arutusele. Haigekassad peawad tarbekorral, kui kinnitusnõukogu wahest teisiti otsustab, küsimuse riigikohtusse wiima.

## Suurim kirurgiline operatsioon.

### Wiendik inimkehast lõigati ära.

Dr. W. Timofejew.

Tänapäewa kirurgiline kunst annab abi inimestele ka sarnastel juhtumistel, kus juba iga paranemislootus kadunud on.

Mitmesuguste lõikuste hulgas, mis inimese elu päästawad, on sarnaseid, mis tögajärgi annawad seeläbi, et haigele tehtakse raskeid wigastusi. Sarnaste hulka kuulub inimese orgaanide ja jäsemete — käte, jalgade, neerude, põie, silmade ja teiste äralõikamine ja kõrwaldamine (amputatio). Sarnased operatsioonid on paratamatud ja äärmiseks abinõuks, mida kirurg tarwitab haige elu päästmiseks. Kui haigus on haaranud juba kogu jäseme, seda enam alalhoida ei saa, siis tuleb ohwerdada jalg wõi käsi, et isegi inimkeha suure kaotuse läbi tulla wõitjana heitlusest surmaga. Mida suurem äralõigataw orgaan, seda hädaohtlikum ope-

ratsioon. Näiteks puusa wõi reie ülemise osa äralõikamine osutub wäga raskeks operatsiooniks. Harilikuks piiriks on  $\frac{1}{5}$  inimkeha kõrwaldamine, kui äralõigata mitte ainult terve jalg, waid ka osa niudest, see on — pool sellest luurõngast, mis hoiab nagu waagnana alt kõhu ja niude sisemust. Sarnast operatsiooni tarwitatakse harwa ja iseäranis puusa pahaloomulise kaswaja puhul. See on lihakaswaja (sarcoma), mis tuleb puusa wõi niuluist. Et mingit teist teed inimese elu päästmiseks sarnase kaswaja puhul pole, siis tuleb, õnneks harwa, teha lõikust, et kõrwaldada jalg ühes kaswajaga ja pool niuluist. Sarnast lõikust on toimetanud Wene kirurgid. Kõigi kirurgide poolt on sarnast lõikust tehtud ainult 74 korda, kuid suuremalt jaolt kurbade

tagajärgedega, haiged surid kas lõike-  
lauale või vähe hiljem peale lõikust. Surma  
põhjuseks oli kõigepealt suur werekaotus  
lihaste ja luu kõrwaldamisel ja süda-  
menõrkus raske operatsiooni tagajärjel.

Tänapäeval, tänu arstiteaduse edule,  
mis werekaotuse vähendamiseks abinõu-  
sid leiutanud, on võimalik teha sedagi  
operatsiooni vähem kardetavamalt.

Leningradi professor Schak tegi ope-  
ratsiooni, kus lõikas haigel ära reie ühes  
poole niuga, et kõrwaldada suurt puusa-  
kaswajat, mis kaalus üle puuda. Lõikuse  
raskemal silmapilgul, kus kehast lahutati  
niuluud, hakkas haige awaldama sure-  
mise tundemärke.

Wiiwitamata pitsiti haigele werd juurde

juba warem ettewalmistatud wereandjalt  
ja haige põõras ellu tagasi ning ope-  
ratsioon wiidi õnnelikult lõpule. Nelja  
kuu pärast näidati haiget kirurgide seltis:  
ta oli juba hästi paranenud ega awalda-  
nud mujal kehas kaswaja tundemärke.  
Lõikuseta oleks ta surnud, ainult see  
päästis ta elu.

Proteeside tehnika täienemine kõrwal-  
dab ka sarnaste lõikuste rasked tagajär-  
jed. Kunstlikud käed ja jalad annawad  
juba küllalt wäljakannatatawa eluwõima-  
luse isegi neile inimestele, kellelt lõigatud  
kas käed või jalad. On walmistatud ka  
tehnilisi abinõusid, mida woiwad tarwi-  
tada need inimesed, kelle juures sarnased  
rasked reielõikused toime pandud.

## Talisport.

Dr. L. Wasilewski.

Spordist ja kehakultuurist osawõtmine  
kaswab, kuid paljud teewad sporti mitte  
alati, waid ainult hooti, teised jälle ar-  
wawad, et harjutused on kohased ainult  
kewade- ja suwekuudel, sügisel ja tal-  
wel ainult kulutatatakse seda terwist, mis  
suwel kogutud.

Kuid talweks on olemas väga wäär-  
tuslikud spordiharud. Siin on esimesel  
kohal uisutamine, teisel – suusatamine.  
Uisutamine on üks terwemaist ja weel-  
lewamaist spordiwiisidest. Ta harjutab  
keha tasakaalus hoidmist, sitkust ja paen-  
duwust, osawust, jõudu ja wastupidawust;  
ta kaswatab liigutuste kooskõla. Uisu-  
tamisel on tegewad pea kõik suuremad  
ja vähemad lihaksed, kuid kõige enam  
areneb ja tugewneb selgroog. Kuna  
uisutamisel kulub jõudu vähe, isegi wä-  
hem kui kõndides ja palju vähem kui  
jookstes, siis on uisutamine kohane igale  
eale: isegi 6–8-aastased lapsed woiwad  
uisutada.

Uisutamine „puhastab“ kopsu, kiiren-  
dab wereringjooksu, suurendab söögiisu,  
korraldab ainete wahetust organismis  
ja toitmist.

Wärskuse tunne, mis omane uisutamise  
ajal, on selle järeldus, et inimene hingab  
uisutamisel enam hapniku värskes ja  
tolmuta õhus. Sellejuures just kiirete

liigutuste tõttu ei jahtu keha ülearu isegi  
mitte külma ilmaga, samuti ei lähe ta  
ülearu palawaks.

Uisutamisel tuleb riietuda soojalt  
kuid kergelt. Riided ei tohi olla pikad,  
mis takistawad jooksmist. Kõige pa-  
rem on spordikampsun, pähe aga koetud,  
soe müts. Wateeritud ja nahkadedest  
palitud pole soowitawad, sest nad ajawad  
higistama ja wõib ära külmetada.

Weetlewal talispordil on ka suusatamine,  
mis meil kahjuks weel vähe on tarwitusel.  
Suusasport rikastab werd ja kudet hap-  
nikuga, värskendab, tõstab meeleolu ja  
söögiisu. Suusataja organism karastub ja  
süda harjub wõitluses talwiste takistustega.

Alguses tuleb suusatada lagendikul.  
Mägedele ronida ja sealt allalaskuda, ise-  
äranis hüppeid tegema hakata tuleb pik-  
kamööda, suure ettewaatusega, et ära  
hoida õnnetusjuhtumisi, sageli õige ras-  
keid.

Riietus: kampsun ja koetud willane  
müts; naistel koetud trikoo ja peal lai,  
kuid lühike undruk, weel parem – pük-  
sid, vähe laiema kui meestel.

Tali ei wõi takistada sporditamist:  
mitmed talispordi harud on väga wäär-  
tuslikud, weetlewad ja laiadele hulkadele  
kättesaadawad, nii – uisutamine ja suu-  
satamine.

## Külmetamise eest hoidmisest.

Palju haigusi saadakse külmetamise läbi. Kuidas hoida külmetamise eest, selleks soovitab nõukogude Wenemaa rahwaterwishiüleht „Budj sctorow“ järgmist:

1. On tarwis igapäew teha kehalisi harjutusi. Töölistele ja teenijatele on küllalt sellest, kui käiwad igapäew jala tööle, kui töökoht mitte liig kaugel ega liig lähedal pole. Teised kõik peawad iga hommiku ja õhtu tegema kergeid wõimlemisharjutusi, mõni minut igakord. Kui wõimalik, tuleb enam wäljas õhu käes wiibida.

2. Magada ei tohi vähem kui 8 tundi. Uni annab kehale tagasi kaotatud energia ja suurendab organismi wastupidawust.

3. Tuleb walwata selle järgi, et jalad alati kuiwad oleksid; kui nad niisked on, siis tuleb esimesel wõimalusel kuiwad sukad ja saapad jalga panna; kui wõimalik, tuleb teha jalgadele sooje wanne, mis enamasti hästi hoiab külmetamise eest.

4. Käsi tuleb sagedamini pesta, kuiwatamiseks tarwitades puhast käterätikut. Sõrmega ei tohi suud ja nina puutuda.

5. Nina, suu ja kurk tulewad puhtad hoida. Hambaid puhastada päewas kaks korda, suud loputada igakord peale söömist, fingimata aga enne magama minekut; suuloputamiseks wõib tarwitada wett, milles sulatatud teelusika täis soola klaasi kohta.

## Kinnitusametite otsusi.

3. jsk. tööinspektori ringkonna kinnitusameti koosolekul 13. dets. 1927. a otsustati järgmised küsimused, millel üldine tähtsus ei puudu:

### Narwa üldise haigekassa wolinikkude walimised olid seaduspärased.

Kinnitusamet, läbiwaadates asjasse puutuwa materjali ja ärakuulates aruandja kui ka haigekassa juhatause esimehe suusõnalisi seletusi, leidis, et Narwa üldise haigekassa põhikirja § 59, mis käsitleb wolinikkude walimiste aluseid, ei saa järeldada, et nende asjaolude juures, mis kaebajate poolt ette toodud, walimised seaduse wõi põhikirja wastased oleks, sest 1) seadus ega põhikirja määrata kindlaks, kuidas ja mil wiisil peab walimisedeli täitmine walija poolt sündima, kuna „iga sedel pandakse peale täitmist ümbrikusse, mis kinnikleebitult walimiskasti lastakse“; 2) ei ole tõestatud, et keegi walijatelt oleks mitte-isiklikult oma walimisedeli walimiskasti toimetanud, wõi üks walija mitu walimisümbrikku walimiskasti lasknud; 3) kassa põhikirja ei näe ette, et igale walijale peab fingimata walimisedel kätte antud olema, waid igal kassaliikmel on õigus „saada kaks päewa enne walimisi ühe walimisedeli“. Kui mõni walija walimisedelit kättesaanud ei ole, oli temal wõimalus saamata jäämise põhjusi selgitada; et walimisedeli wäljaandmisest kellegile oleks keeldutud, seda tõestatud ei ole.

Ülewaltoodu ja kinnitusameti seaduse § 13, I. jao p. 12 põhjal kinnitusamet otsustas: Feodor Hodunow'i ja teiste kaebtus tähelepanemata jätta.

### Haigekassa juhatusliigete ja wolinikkude wolitusi ei saa pikendada.

Kinnitusamet leidis, et Narwa üldise haigekassa põhikirja § 58 alusel wolinikud ühe aasta peale walitakse ja põhikirja § 54 ülesloetud on küsimused, mille otsustamine kassa peakoosoleku wõimupäiri käiwad, kus pp. 1—19 ei leidu neid õigusi, mida peakoosolek käesolewas asjas omale

wõtnud on, seepärast ja kinnitusameti seaduse § 13, I. jao p. 16 põhjal kinnitusamet järewalwe korras otsustas: Narwa üldise haigekassa wolinikkude peakoosolekul 20. nowembril 1927. a. wastuwõetud otsus wolinikkude, juhatause ja rewisjoni komisjoni liigete wolituste pikendamise kohta, kui seadusega mitte kooskõlas olew tühistada.

### Kui haigekassa arst keeldub haiget kassaosalist arstimast, siis see ei anna kassaosalise haigusabirahast ilmajätmiseks põhjust.

Kinnitusamet leidis, et tunnistaja dr. Antropow'i seletusega on tekkinud uued asjaolud, mis lubawad tõendada, et Wladimir Gubin keeldunud ei ole haigekassa poolt saadetud arsti wastuwõtmast, waid kassa poolt saadetud arst dr. Antropow ise omal algatusel keeldus teise arsti tegewuse wahel segamast, seepärast ei wõi juftu olla Gubin'i poolt haigekassa määruste rikkumisest.

Neil põhjustel ja kinnitusameti seaduse § 13, I. jao p. 11 põhjal kinnitusamet otsustas: Narwa üldisele haigekassa juhatausele kohuseks teha Wladimir Gubin'i abiraha määramise asi haiguse aja eest 23/III. — 1/IV. — 1927. a. uuesti läbiwaadata.

### Haigekassa asjaajajale lisapalga määramisest.

Kinnitusamet leidis, et asjaajajale lisatasu määramise küsimus ühe kuu palga suuruses, mis ühenduses wiie-aastase laitmatu teenistusega haigekassas, ei ole sedawõrd laialatusega küsimus, mille otsustamisel wajaik oleks olnud põhikirja § 63 korras wolinikkudele seda teatawaks teha, seepärast ja kinnitusameti seaduse § 13, I. jao p. 11 põhjal kinnitusamet otsustas: W. llwese kaebtus Kohtla-Järwe kaewanduse haigekassa wolinikkude peakoosolekul 9. now. 1927. a. asjaajajale ühe kuu palga määramise otsuse wastu, tähelepanemata jätta.

## Pühade ja pühapäevade eest abirahade maksmisest.

Kinnitusamet Eesti Töölise Kinnitusühisuse kaebust a/s. „Kütte-Jõud“ põlewikiwi kaevanduse haigekassa wolinikkude 8. juuli 1927. a. peakoosoleku otsuse vastu läbiwaadates ja tähelepannes, et tööst. töö seaduse § 352 alusel kaebtused haigekassa wolinikkude peakoosolekute otsuste peale kinnitusametile peawad esitatud saama tähtaja jooksul, mis ettenähtud haigekassa põhikirjas ja et eelpoolnimetatud haigekassa põhikirja § 71 alusel peakoosoleku otsuse vastu võib nädala aja jooksul, otsuse kuulutamise päewast arwates, kaebtust lösta, leidis: 1) et E. Töölise Kinnitusühisus, kellele a/s. „Kütte-Jõud“ kaevanduse haigekassa wolinikkude peakoosoleku otsused 8. juulist 1927. a. teatawaks said 4. now. 1927. a., kaebtuse esitamisel kinnitusametile 23. now. 1927. a. on lasknud mööda minna kaebtuse esitamise tähtaja; 2) et tööstuslise töö sead. § 318 p. 3 alusel on haigekassa peakoosolekul õigus otsustada, et päewade hulka, millede eest abiraha antakse, võib arwata ka pühi ja pühapäiwi, mil etfewõttes töö seisab, sealjuures kohustamata, et see peab haiguste ja wigastuste korral ühtlane olema; 3) seadusega on haigekassale kohuseks teatud abirahadid maksta § 311 p. 2 lit. b alusel kolmeteistkümne nädala jooksul; sellest kohustusest ei saa haigekassa ennast wabastada, ega saa seda kohustust kellegile teisele üleanda, seega on abirahade maksmise korraldus ainult haigekassa asi § 311 ja § 318 alusel ja kui sama § 311 lõpulõike põhjal p. 2 lit. b alusel wäljamaksetud summad kinnitusühisus haigekassale kohustatud tagasi maksta, siis ei järgne weel sellest asjaolu, et haigekassa peakoosolekul õigust ei oleks talitamiseks, mida seadus temale lubab ja kohuseks teeb, nagu E. Töölise Kinnitusühisus oma kaebtuse lõpus arwab.

Kõige ülemalfoodu ja kinnitusameti seaduse § 13. l. jao p. 11 põhjal kinnitusameti otsustas: Eesti Töölise Kinnitusühisuse kaebtust a/s. „Kütte-Jõud“ kaevanduse juures olewa haigekassa wolinikkude peakoosolekul 8. juulil 1927. a. vastu wõetud otsuse peale abirahade liigitamise asjus, tagajärgedeta jätta.

Toim. tähendus: T. f. s. § 352 annab peakoosoleku otsuse peale kinnitusameti ees kaebusega esinemise õiguse ainult kassaosalistele ja etfewõtete waldajatele. „Eesti Töölise Kinnitusühisusele“ niisugust õigust makswas seaduses üldse pole ette nähtud. Juba seepärast tuleksid kõik tema kaebused haigekassade peakoosolekute otsuste peale — tähelepanemata jätta ja üldse mitte ses korras arutusele wõtta.

Pühade ja pühapäevade eest abiraha maksmise kohta annab seletuse ka kinnitusnõukogu.

### 4. jsk. tööinspektori ringkonna kinnitusameti koosolekult 2. det. 1927. a.

#### Puudusi haigekassade elus.

Aruandest selgub, et 1. now. oli: Wiljandi ühishaigekassa liikmete arw 811, tagawarakapitaal 979 866 m., tegewuskapitaal 156.317 m., sularaha kassas 65 205 m. Wõlga saada E. T. Kinnitusühisuselt 7.407 m.

Rõika ühishaigekassa liikmete arw 135. Tagawarakapitaal 22 368 m., tegewuskapitaal 61.616 m., sularaha kassas 30.737 m., wõlga saada E. T. Kinnitusühisuselt 2390 m.

Põltsamaa ühishaigekassa liikmete arw 41, tagawarakapitaal 184.156 m., tegewuskapitaal 79.355 m., sularaha kassas 37 m., wõlga saada tööstusettewõtetelt 12.428.

Sindi haigekassa liikmete arw 788 Tagawarakapitaal 1.714 613 m., tegewuskapitaal 190.850 m., sularaha kassas 877.967 m., wõlga saada E. T. Kinnitusühisuselt 4658 m.

Pärnu ühishaigekassa liikmete arw 1674. Tagawarakapitaal 2.450.122 m., tegewuskapitaal 324 792 m., sularaha kassas 35.934 m., wõlga saada tööstusettewõtetelt 535.917 m., mis sissenõudmisele pööratud.

Abja-Mõisaküla ühishaigekassa liikmete arw 206. Tagawarakapitaali ei ole, tegewuskapitaal 149 m., sularaha kassas 149 m., wõlga saada tööstusettewõtetelt Mk. 121.350, sellest summast on sissenõudmisele pööramata 2069 m.

Wändra ühishaigekassa liikmete arw 82, tagawarakapitaal 172.649 m., tegewuskapitaali ei ole, sularaha kassas 29 394 m. Wõlga saada tööstusettewõtetelt 6054 m., mis sissenõudmisele pööramata.

Eidapere haigekassa liikmete arw 146, tagawarakapitaali ei ole, tegewuskapitaal 3534 m., sularaha kassas 3534 m., wõlga saada tööstusettewõtetelt 206 308 m. (Eidapere klaasiwabrikult 202 888 m.), millest sissenõudmisele pööramata 168.308 m.

Kinnitusamet, aruannet ärakuulates ja haigekassade seisukorra üle mõtteid wahetades, leidis ka haigekassades järgmisi puudusi, mis ei ole kooskõlas haigekassade walitsemise korraga:

1) Põltsamaa ühishaigekassas on sissenõudmisele pööramata haige'assa maksu 12.428 m.

2) Sindi haigekassal on sularaha kassas 877.967 m., mis sama haigekassa 1926. a. 1.268.795 marga suuruse kuludega wõrreldes liig suureks summaks kassas osutub.

3) Abja-Mõisaküla ühishaigekassal ei ole tagawarakapitaali. Tegewuskapitaal on 149 m. ja selle juures on tööstusettewõtetelt haigekassa maksusi saada 121.350 m.

4) Eidapere haigekassal ei ole tagawarakapitaali ja sellejuures on etfewõtetelt haigekassa maksusid saada 206.308 m., sellest Eidapere klaasiwabrikult üksinda 202 888 m.

Eelpoolõetletud puudusi silmas pidades, kinnitusamet tööstuslise töö seaduse § 362 p. 1 ja § 335 põhjal otsustas teha oma ringkonna tööinspektorile ülesandeks:

1) Kiires korras asuda Eidapere haigekassa poolt sissenõudmisele pööramata wõlgade sissenõudmisele ja ühes sellega selgitada, mispärast haigekassa juhatus ei ole Eidapere klaasiwabriku wõlga sissenõudmisele pööranud.

2) Asuda selgitamisele, kas Sindi kalewiwabriku haigekassal on waja niisuurt sularaha summat kassas hoida, ja kui ei ole, siis näidata haigekassale rahaasutus, kuhu liigne raha tuleks hoiale panna.

3) Nõuda Põltsamaa üldhaigekassa juhatuselt etfewõtetelt saadaolewa haigekassa maksude üle arwete esitamist, sissenõudmisele määramiseks.

4) Kiirustada Abja-Mõisaküla ühishaigekassa poolt sissenõudmisele pööratud Abja wärniitsa ja linawabrikuult saada olewate summade sissenõudmist ja wajadusel kokkukutsuda sama haigekassa wolinikkude peakoosolek, haigekassa rahalist seisukorda terwendama tööstuslise töö seaduse



§§ 334 ja 336 ettenähtud abinõude tarvitamisele võtmisega.

Peale selle leidis kinnitusamet, et Eidapere haigekassal ei ole tulewikus paremaid väljawaateid oma seisukorra parandamiseks ja kinnitusameti seaduse § 13 l j. p. 2 põhjal otsustas lubada Eidapere klaasiwabriku juures asuwale haigekassale ühineda Wändra ühishaigekassaga tõöst. tõõ seaduse § 294 ja § 296 ettenähtud korra järele. Ühinemine teostada hiljemalt 1. jaanuariks 1928. a. Kui Wändra ühishaigekassa selle ühendamise vastu protesteerib, siis asi kinnitusameti uuesti otsustamisele võtta.

## **Perekonna liigetele võib abi anda ainult seaduses ja peakoosoleku otsusega kindlaks määratud piirides.**

Kinnitusamet, Wiljandi ühishaigekassa wolinikude peakoosoleku 11. septembri 1927. a. otsuseid ärakuulates, leidis, et p. 4 all tehtud otsus: „lubada juhatusetele tarvitada liikmetele määratud abirahadeks ettenähtud summast kärmisel tarwidusel perekonna liikmete abiks, kui liikmete abirahast summast ülejääki näha on, summast tarvitada“ — ei ole kooskõlas tõöst. tõõ seaduse § 299 ja Wiljandi ühishaigekassa põhikirja § 29, kus on ettenähtud perekonna liigetele abiandmise kulude ülemmäär, üks kolmandik aasta jooksul sissetulnud liikme ja juuremaksude üldsummast, ja samuti ka kord, kuidas abiandmist ja kulu selles piiris reguleerida. Wolinikkude peakoosoleku otsus kaotaks seaduslike normi, kui ka võimaldaks summast piiramatult tarvitada, sest et liikmete abirahaks on terve tegewus- ja tagawarakapitaal. Seda silmaspidades kinnitusamet tõöst. tõõ seaduse § 299, Wiljandi ühishaigekassa põhikirja § 29 ja kinnitusameti seaduse § 13 l j. p. 16 põhjal otsustas Wiljandi ühishaigekassa 11. septembri 1927. a. wolinikkude peakoosoleku otsus eelpoolloetletud osas tühistada.

5. jsk. tööinspektori ringk. kinnitusameti koosolekult 16. dets. 1927. a.:

### **Natuura palga arwestamine.**

Kinnitusameti sead. § 13 ja l p. 1 ja j. II p. 2 alusel kinnitusamet ühel häälel otsustas: juhtnõõriks kinnitusameti poolt koosolekul 1. juulil 1927. a. wastuõõtetud otsuste käsitamiseks tõõliste natuuras antawa korteri hinna kindlaks määramise kohta haigekassadele teatada, et: 1) ühele perekonnale etteõõtte poolt natuuras antud korteri hind tuleb arwestada ainult ühe perekonnaliikme palgale juure, kes korteri waldaja on;

2) mitmele perekonnale ehk mitmetele üksikutele tõõliste natuuras antud korteri hind arwestatakse perekondade ehk üksikute tõõliste arwuga wõrdses osas.

3) Korteri hinna protsendilisel arwestamisel wõetakse aluseks tõõlise palgatingimistes aratähendatud raha ja natuura palk sõõgis ja warustuses ning preemia, aga mitte ületunnitõõ tasu.

### **Rewisjoni komisjoni õigustest ja kohustustest.**

Esinesed kinnitusameti seaduse § 15 l p. 16 põhjal kokkuwõõttega Walga üldhaigekassa juhatus

sõõmmude üle seal sündinud wäärnõõhtuste puhul, mis wõõljendusi end. asjaajaja poolt haigekassa maksu summade kõõrwaldamises kuni 47.410 m. snuruses — arwas aruandja, et kinnitusametil tuleks Walga haigekassa rewisjoni komisjoni tõeõhpanu selle peale põõrata, et ehk küõll põõhikirja § 100 p. 9 on kõõne all ainult rewisjoni komisjoni õõigus igal ajal rewideerimist toimetada, siiski rewisjoni komisjoni mõõistet jõeõgneb selle kohustus osawõõtta igast haigekassa poolt waranduslike kahjuga seõõtud wäärnõõhtuste puhul toimetatawast rewideerimisest, mis kõeõsolewal korral tegemata jõeõi. Arwab, et otstarbekõõhane on kõeõsolewas asjas kinnitusameti poolt tehtud otsust kõõikidele 5 jk. tõõõinspektori ringkõõnna haigekassadele teatada.

Ühinedes aruandja arwamisega kinnitusameti § 13 j. l p 16 alusel kinnitusamet ühel hõeõlel otsustas:

1) Walga üõõdhaigekassa rewisjoni komisjoni tõeõhpanu põõrata selle peale, et rewisjoni komisjoni õõigusest igal ajal rewideerimist toimetada (põõhikirja § 100) jõeõgneb põõhikirja üõõdmõõtte jõeõrele ka selle komisjoni kohustus osawõõtta igast haigekassa juhatusete poolt waranduslike kahjuga seõõtud wäärnõõhtuste puhul toimetatawast rewideerimisest.

2) Kõeõsolew otsus teatawaks teha ka teiste 5. jsk. tõõõinspektori ringkõõnna asuwate haigekassade rewisjoni komisjonidele.

### **Palgamaksu teadaande worm nr. 2 tuleb alles hoida.**

Kinnitusameti otsustas: 1) rewideerimise aruandmise teadmiseks wõõtta ja 2) Walga üõõdhaigekassa juhatusete tõeõhpanu põõrata selle peale, et R. T. nr. 13 1927. a. kuulutatud palgamaksu teadaannete worm nr. 2 peale tuleb wadaatada kui tulu dokumendi peale ja kassaraamatute sissekõõnnete jõeõjekorras registreerida ning wõõhemalt jõeõgnewa kuu jooksul eraldi kassa dokumendi kaustadesse õõmmelda samuti kui kulu dokumendid.

### **Ülekulutusi wõõib teha lisaeelarwe korras.**

Kinnitusameti seaduse § 13 l p. 16 põhjal Walga üõõdhaigekassa erakorralise peakoosoleku protokõõlli 23. õõkt. l. a. esitades, leidis aruandja, et protokõõllis p. 5 all tõeõhendatud juhatusete õõiguse andmine krediidide ülekandmiseks eelarwe ühest paragrahwist teisi paragrahwi kõeõib põõhikirja § 52 p. 2 ja § 72 p. d wastu ja sellepõõrast arwab, et tuleb t. f. s. § 365 korras juhatusete ettepanna esitada enne 31. dets. s. a. peakoosolekule kinnitamiseks lisaeelarwe tarwilikkude kulude üle.

Ühinedes aruandja arwamisega ja kinnitusameti sead. § 13 j. l p. 1 alusel kinnitusamet ühel hõeõlel otsustas: 1) protokõõll teadmiseks wõõtta ja 2) Walga üõõdhaigekassa juhatusete tõeõhpanu põõrata selle peale, et ülekulutused saaks tehtud lisaeelarwe korras.

### **Arwed tulewad iga kuu bilanseerida.**

Kuna nõõud Riigi Statistika Keskbüõroo poolt haigekassa tegewuse üle uus teatelehe worm antud, milles ka ettenõõhtud on igakuuline arwete bilanseerimine ning arwesse wõõttes, et Walga, Wõõru ja Petseri-Rõõpina üõõdhaigekassade aruannetes senini weel t. f. s. §§ 329–332 ettenõõhtud kapita-

lide jaotus tagawara ja tegewuskapitaaliks ei peegeldu, arwas aruandja tarwilikuks l. t. s. § 365 põhjal tähendatud üldhaigekassade juhatustele ettepanna tähendatud puudus kõrvaldada hiljemalt 1. jaan. 1928. a.

Ühinedes aruandja otsusega ja kinnitusemei sead. § 13 j. l. p. 16 alusel kinnituseamet ühel häälel otsustas: haigekassade juhatustele ettepanna aruandja ettekandes tähendatud puudus kõrvaldada hiljemalt 1. jaan. 1928. a.

## Eesti tööliste kinnitusühisus ei täida oma kohustusi haigekassade vastu.

Rakwere ühine haigekassa on töö-hoolekandeministrile 23. dets. 1927. a. järgmise märgkirja saatnud:

Eesti Tööliste Kinnitusühisus, septembrikuust alates, ei tasu meie tagasi tööõnnetuste tagajärjel wigasaanutele wäljamakstud toetusrahasi pühapäewade eest, mis haigekassa wolinikkude peakoosoleku otsuse põhjal on sündinud. Tekkinud asjaolu on kinnitusnõukogu selgitada.

Analoogiline küsimus oli 13. skp. III. jsk. töö-inspektori ringkonna kinnitusemei koosolekul arutusel, kus otsus haigekassa kasuks langes, s. o. kinnitusühisuse sellekohane kaebus jäeti tagajärjeta. Nii on kinnitusühisuse poolt nimetatud summade kinnipidamine enneaegne ja seadusewastane.

Ka äratab kinnitusühisuse teguwis inimestel sellepolest, et osa haigekassadest pühapäewade toetusraha hakati kärpima ootamata — etteatamata juba septembrikuust alates (Rakwere, Kohla-Järwe jne.), kuna teistele haigekassadele (Tartu, Narwa, Aseri jne.) teatati ette, et kärpimine algab 1. dets. s. a. alates. Millest niisugune wahetegemine tingitud, ei ole teada, tekkib mulje, et kinnitusühisus tegutseb meeoleolu järele ja ei kuulu ühegi kontrolli alla.

Kirjaga 29. okt. s. a. Nr. 5552. all palus kinnitusühisus meilt täieliku teksti haigekassa wolinikkude protokollist abirahade maksmise asjus nii hariliku haiguse kui ka õnnetusjuhtumiste puhul. Meie poolt sai neile saadetud wäljawõtte protokollist — otsus tööõnnetuste tagajärjel wigasaanutele makstawate toetusrahade kohta.

Kirjast 4. now. s. a. Nr. 5660 selgub, et wäljawõtte neid ei rahulda ja paluwad täiendawalt täielist teksti protokollist, millest näha oleks ka hariliku haiguse toetusrahade normid.

Haigekassa juhatus o. n. koosolekul 11. now. s. a. otsustas kinnitusühisuse palwe rehuldamata jätta, teatades ühtlasi, et wastawalt seadusele on nende käsulada igasugused andmed, mis puutuwad ainult toetusrahadesse tööõnnetuste tagajärjel wigasaanutele kinnitusühisuse arwel.

Sellepeale teatas k-ühisus kirjaga 20. skp. Nr. 6755 all, et nemad edaspidi, kunni nõutud andmete saamiseni, ei tunnista meie poolt esitatawaid arweid õigeks ja jätawad nad maksmata.

Nii seisab Rakwere Ühine Haigekassa olukorra ees, et ei saa tulewikus tööstulise tööseaduse § 311. p. 2. lit. b. ettenähtud kohustusi täita, s. o. tööõnnetuste tagajärjel wigasaanutele toetusraha maksta E. t. kinnitusühisuse arwel, sest wiimane ei täida sama § wiimast lõiget, s. o. ei maksa nimetatud summasi haigekassale tagasi.

Kinnitusühisuse nõudeid meie aga rahuldada ei saa, sest haigekassa peakoosoleku protokollid saadetakse jsk. kinnitusemeile, kui seadusliku järewalwe asutusele, kuna kinnitusühisuse järewalwet ja hoolekannet meie ei waja ja ei ole miskisugust alust nende tujude järele talitamiseks, kuna on wõimalus wastawate asutuste kaudu arusaamatusi lahendada.

Kõike ülaltoodud üksikasjaliselt Teile, hra Minister, ettekandes, teatame, et Rakwere Ühine Haigekassa juhatus oma koosolekul 23. skp. otsustas tööõnnetuste tagajärjel wigasaanutele toetusraha maksmist 1. jaanuarist 1928. a. lõpetada, kunni kindlustatud ei ole nimetatud summade wastuwaitlemata korras kinnitusühisuselt tagasi saamine, järgmisel põhjusel:

Rakwere Ühishaigekassale alluwad tööstusettewõtted maksawad oma kinnitusmaksusi äärmiselt korratult, nii et 1. now. s. a. oli haigekassal kinnitusmaksusi, tööõnnetuste puhul wäljamakstud toetusrahasi ja rawimiskulusi kokku Mrk. 653.609,79. saada. Samal ajal oli tagawara kapitali seis Mrk. 871.093,04, missugusest summast wallaswara all 118 047 marka. Nii et haigekassal käepärast olewad summad hihti alla 100.000 marga langed. Poliitise kaudu kinnitusmaksude sissenõudmine ei anna tagajärgi, kuigi tööinspektori tähelepanu korduvalt nimetatud olukorra peale oleme juhtinud. Mõni ettewõtte on Eesti Pangas panditud, mille tagajärjel neid kassaliikmeid tuleb aastate wiisi rawitseda ja toetusrahasi maksta, kuna sissetulekuid nende pealt ei ole. Kõigi raskuste peale waafamata oleme senini suutnud arweid ja toetusrahasi täpselt tasuda. Kui nüüd E. t. kinnitusühisus tulewikus omalt poolt ka haigekassa summasi kinni hakkab pidama, millele nõudmine kohtu kaudu aastaid wõiks kesta — ei oleks kauge aeg, kus haigekassal wõimalus puudub oma oisekoheseid hädalisemaid kohustusi täita. Juba üks kuu kinnitusühisuse poolt wiiwilust ja haigekassa wõib raskustesse safuda. Kõigele lisaks on Rakwere ja ümbruskonnas lewinenud sarlaki taud, mille tagajärjel haigekassal wäljaminekud erakorraliselt suured.

Meie teame, et ülaltoodud juhatus otsus ei ole kooskõlas makswa tööstulise tööseadusega, kuid olukorrast on see tingitud. Ka teame, et see otsus soowimata sekkudusi esile toob, kuid et need E. t. kinnitusühisuse hoolimata ja seadusewastase käelligutuse tagajärjel tekkiwad, siis Rakwere Ühishaigekassa loobub wastutusest sellel alal.

Palume Teid rutulisi abinõusid tarwitusele wõtta tekkinud olukorra lahendamiseks.

## Mitmesugused teated.

### Tallinna Ühise Haigekassa

wolinikkude erakorraline peakoosolek oli 29. dets. Waadati läbi kassaliikmete abirahade kärpimise

otsused. 11 kuu aruanne kuulati ära. Pearamatu arwete seisus tasakaal oli 30. now. 1927. a. 28.824.440 m. 74 p. Juhatusle tehti ülesandeks

hammaste rawimist Koplis ja Nömmel ümber korraldada. Tagasi lükati ettepanek, et juhatusel on õigus kassa teenijate palkasid tarbekorral kuni 10% võrra tõsta, samuti ka hambaarsti kabineti juhataja palgakõrgendus. Kümne aastase teenistuse puhul otsustati määrata ühe kuu palk autasuna K. Kerstenonile ja E. Rodele. Lubati edaspidi perekonnaliigetele haigemajas rawimise arweid sel puhul, kui nende pääwaraha ei tõuse 200 margani, wäljamaksta ka pikema kui kuujalise rawimise eest, kuid kogusumma ei tohi tõusta üle kuuagse rawimise summa, arwates 200 m. pääwas.

### Ferdinand Hodler,

kellelt kolm pilti käesolewas numbris awaldame, on shweitslane, sündinud 1853. a. Berni kantonis. Ta isa oli puusepp ja suri wara, wõõrasisa oli dekoratsiooni maalija, kes nägi poisiks kunstnikuandi ja pani ta õppima maastikumaalija Sommeri juurde.

19-aastaselt tuli Hodler Genfi ja siin algas ta kunstniku teekond. Õppis Genfi akadeemias, rändas Hispaanias ja mujal.

Suri 65-aastasena Genfis.

Besti kunstnik M. Laarman kirjutab F. Hodleri kohta („Noorusmaa“ nr. 19, 1927. a.):

„Hodler on mitmeti omapärane ja ainulaadiline meister Euroopa kunsti ajaloos. See karmide mägede poeg oli omas kunstis enam kui nägija, nähtawa maailma kopeerija ja pildistaja. Ta kõigepealt oli filosoof ja looja, kes kujutatawale asjule ja nähtusile tahtis anda ja andiski alati sügawama sisu ja tähenduse.“

„Wõi waadeldgem edasi ta „Puuraiujat“. See siin pole puuraiuja harilikus mõttes ega näos. Meie ei näe meest keset ümbritsewat metsakeskust omas igapäises töös, waid puuraiumist nagu kogu selle nähtuse kokkuwõttu.“

### Naine haigustele rohkem vastu- pidawam.

Harilikus elus on harjumuseks saanud naisi nimetada „õrnemaks“ wõi „nõrgemaks“ pooleks. Haiguste suhtes on aga naine tugewam. Seda on näha sellest, et mõnedest haigustest saawad naised palju kergemini jagu, kui mehed. Kõigile on teada, et on palju rohkem lesk-naisi, kui lesk-mehi, ja et naised elawad wanemaks kui mehed. See eesõigus ei kuulu mitte ainult inimkonnale, ta laieneb ka naispere kohta elajate riigis. Kõigist sellest wõib järeldada, et meessoo relatiiwse nõrkuse põhjusi tuleb otsida ajal enne sündimist. Surnult sündinute koguarvus on rohkem poeglapsi kui tütarlapsi. Ei tule ka seda unustada, et naisi sünnib rohkem kui mehi. Lõpuks tuleb tähendada, et kümnest saja-aastasest inimesest on vähemalt seitse naist. On kindlaks tehtud, et mõnede seas langeb isane ikka emase ohwriks ja mõnede loomade seas on isaseid nii wähe, et neid peaaegu sugugi ei näe.

### Mürgitamine bensiiniga tööliste juures.

Terwes reas tööaladel tuleb töölistel alata hingata bensiini auru. Selle juures sageli wõib täheldata panna raskeid mürgitusi, millel wähe tõiised tagajärjed on. Uurijad on tähelpanud, et bensiin, mis auru kujul kopsudesse tungib,

õige ruttu ja kergelt tungib werde. Selle juures on tähelpanud raswaaine kiiret sulamist. Nii sulanud rasw heidetakse mõne aja kestel kehast wälja. Katsed meresigadega on näidanud, et kaotus bensiiniga poole tunnise mürgitamisjärele on suur. Kui arwestada 5-puudalise inimesega, siis kaotuse kaal on 13 kilogrammi. Iseäranis kannatawad selle läbi lihaksed, suguorganid, maks ja veri. Nii peab siis töölistel, kes bensiini aurus töötawad, selle mürgituse mõjul lihaste jõud ja suguorganide tegevus wähenema.

Iseäranis kannatawad bensiini mürgituse all need tööliised, kellel rohkesti raswa.

### Põsknäarmete paistetus.

Wiimasel ajal on laste keskel lewinud põsknäarmete paistetus (parofitis epidemica), mida tuntakse ka põrsahaiguse nime all (свинка, заушница). Haigus on nakkaw. Laste põsed kõrwäärest ja kael paistetawad. Arwati, et on tegemist mikroobiga, mis nii wäike, et teda isegi parema mikroskoobi all näha pole. Prantsuse arstide uurimused ja katsed on tõendanud, et selle haiguse tekitajaks on tõesti spissilane — niinimetatud spirochaeta. Haigus kestab mõned nädalad, temperatuur on natukene kõrgem harilikust. Haiget kohta wõietakse kampweri õliga ja mähitakse soojalt kinni. Suud ja kurku puhastatakse sageli, loputades weega, mille hulka segatud supilusikatäis weiniku ülihapendit klaasi wee kohta.

Põsknäarmete paistetuse puhul wõib laps haigestuda ka teistesse raskematesse haigustesse, nagu neeruhaigus, peajaaju kelme haigus jne.

Arstiabi on tingimata tarwilik.

### Missugustes riikides püsib veel surmanuhtlus.

Praegu peetakse Euroopa kultuurelu suuremates keskkohdades ägedat wõitlust surmamiste ja surmamõistmiste vastu. Tuleb soowida, et see aktiivsus kunagi ei raueks, sest inimese surmamine on täiesti lubamata asi ning sarnane eesõigus ei tohi kuuluda ka riikidele. Mõned riigid on selle keskaja barbaarse kombe juba ammu kõrwale heitnud. Ses mõttes tuleb lugupidamisega ära märkida Lõuna-Ameerika riigikesi. Kesk-Ameerikas püsib surmamõistmine ainult Mehikos. Põhja-Ameerika Ühisriikides on surmamised ära jäetud 8 riigis, teistes on ta ikka maksew. Ka Kanadas on surmamised moes. Euroopas on surmamised ära jäetud ainult Rootsis, Norras, Helweetsias, Austrias, Hollandis, Rumeenias ja Portugalis. Italias uuendati surmanuhtlus poliitiliste kurjategijate jaoks. Belgias on alates 1864. a. surmanuhtlusega karistatud ainult üks inimene ja seegi salakuulamise pärast sõja ajal. Daani, Soome, Ungari ja Tscheho-Slowakkia kawatsewad surmamisest loobuda. Surmamised püsivad veel jõus Saksamaal, Weneemaal, Läälis, Inglismaal, Prantsusmaal, Hispaanias, Bulgaarias, Jugoslaawias, Greekas, Leedus, Eestis, Luksemburis ja Poolas. Ka need riigid wõiks inimese surmamise kaotada.

### „Töö ja Tervise“

tellimiste ärasaatmisega palume rutata.  
Tellimise hind — on esimesel leheküljel.

# Küsimused ja wastused.

**Kas on õigustatud haigekassast abiraha saama haigekassa osanik (ema), kes oma 9 kuuse haige lapse juures haigemajas wiib, aga ise terve on? Arst abiraha saamiseks sellekohast tunnistust wälja ei anna.**

Tööstuslise töö sead. § 309 p. 1 järgi annawad haigekassad kassaliikmetele abiraha haiguse korral wõi õnnetusjuhtumise läbi tekkinud wigastuse puhul, kui nende tagajärjeks tööwõime kaotus.

§ 311 järgi antakse seda abiraha haiguse korral — neljandast haiguse päewast alates kunni terweksaamiseni, kuid mitte kauem kui 26 nädala jooksul, korduwate haiguste puhul kokku mitte kauem kui 30 nädala jooksul aastas.

Neid abirahasid antakse ainult tegelikkude — haiguse tõttu wahelejäetud tööpäewade eest, kui haigekassa peakoosolek seda teisiti pole otsustanud.

Nagu siit näha, annab seadus haigusabiraha saamise õiguse ainult neile, kes haiguse tagajärjel tööwõimetud. Seda tõestatakse arsti tunnistusega. Haigekassa osalise lapse haigus emale abiraha saamise õigust ei anna. Küll on aga võimalik, et arst siis, kui laps nakkushaige on, ka ema haiguskahtlaseks tunnistab ja talle tööwõimetuse tunnistuse annab, mis võimaldab abiraha saamist.

§ 299 järgi wõib haigekassa oma peale wõtta

arstiabi andmise kulud kassaliikmete perekonnaliigetele, samuti ka nende haiguste puhul abiraha anda. Siin aga tulewad wastawad otsused peakoosoleku poolt teha, wastawad normid maksma panna. Kui aga seda tehtud pole, ei saa perekonnaliigete haiguse puhul haigekassa wastu abiraha nõudmisega esineda. Sisuliselt oleks ju tarwilik, kui emale selkorral, kui ta arsti ettekirjutusel oma haige lapse juures peab olema ja tööle minna ei saa, haigekassast abiraha maksetakse.

## Õiendus.

„Töö ja Terwise“ nr. 6 — 1927. a. on Ed. Riismani kirjutuses „Ameerika Ühisriikide ametiühisuslise organiseerimise üldjooni“, lhk. 122, 2. weerg 3. lõige: „Föderatsiooni kuuluwate unionide üldine liikmete arw on 300.000 ümber. 1920. a. ulatas see arw üle 400.000.“ 300.000 asemel loe: „3 miljoni“ ja 400.000 asemel: „4 miljoni“.

„Töö ja Terwise“ nr. 8, 1927. a. kirjutuses „P.-Ameerika Ühisriikide ametiühisuslise liikumise ajaloolisi kogemusi“, lhk. 153, 1. weerg, 19. rida peab olema: 250—360 dollari asemel „2,5 dollari kuni 3 dollarini“.

**EESTIMAA HAIGEKASSADE LIIDU**  
korraldusel algawad 10. jaanuaril 1928. a. Tallinna haigekassade osalistele ja nende perekonnaliigetele

## terwishoiu ja esimese abi loengud.

Loenguid peetakse kaks korda nädalas Eesti Punase Risti loengute saalis, Niguliste tän. 12, igal teisipäewal ja laupäewal kella 7—9 õhtul. Loengute algus on teisipäewal, 10. jaanuaril 1928. a. kell 7 õhtul. Loengute juhatajaks on Dr. B. Woogas.

Loengute kawas on ettenähtud: 1) Esimene abi ja selle ülesanded. 2) Inimese keha ehitus ja talitus. 3) Üldteadmised abiandjale. 4) Haawad. 5) Luumurded, nikastus, wenitus. 6) Sidemed, lahased jne. üksikasjaliselt. 7) Õnnetud juhtumised ja häkilised haigused. 8) Õnnetud juhtumised ja äkilised haigused elukutse järele. 9) Terwishoid. 10) Naistehaigused.

Loengutega ühes on ettenähtud praktilised harjutused. Alalistele osawõtjatele antakse loengute lõpul sellekohased tunnistused. Loengud on maksuta.

Loengutest osawõtta soowijaid registreeritakse wastawates haigekassades asjaajamistundidel ja Eestimaa Haigekassade Liidus, Tatari tän. 15, igapäew kella 4—6 p. l.

**Eestimaa Haigekassade Liit.**

## Tallinna Ühise Haigekassa kaotatud liikmeraamatud:

mis maksusetaks tunnistatakse:

1. **Arnold Wenitseli** nimele — liikmeraamat nr. 9242.
2. **Tõnu Naro** nimele — liikmer. nr. 1492.
3. **Elwine Jakobsoni** nimele — liikmeraamat nr. 6550.
4. **Herbert Isoki** nimele — liikmeraamat nr. 12836.
5. **Parmin Karpowi** nimele — liikmeraamat nr. 11081.
6. **Anna Lauri** nimele — liikmer. nr. 5090.
7. **Selma Maureri** nimele — liikmer. nr. 2221.

## Tarwilik käsiraamat igale!

Dr. W. Sumberg'i

## ESIMENE ABI

**Õnnetusjuhtumistel.**

32 lehek. broshüür 45 pildiga.

**Hind ainult 5 senti.**

Saada kõigist suurematest raamatu-kauplustest ja haigekassadest.

PEALADU:

**Eestimaa Haigekassade Liidus  
Tatari tänav nr. 15, TALLINNAS.**

Wastutaw toimetaja: **Leopold Johanson.**

Wäljaandja: **Eestimaa Haigekassade Liit.**

A. Devis'e ja J. Magnus'e trükikoda, Tallinnas, Lai t. 38.